

SELJAMETSA LASTEAIA ÕPPEKAVA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE SISU

Muudatused sisse viidud
1/a pedagoogilises nõukogus
10.02.2015

SISUKORD:

1. MINA JA KESKKOND	3
2. KEEL JA KÕNE	13
3. MATEMAATIKA	25
4. MUUSIKA	33
5. LIIKUMINE	38
6. KUNST	50
7. TERVISEKASVATUS	61

1. MINA JA KESKKOND

Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

1. Mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
2. saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest;
3. väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
4. väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
5. väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
6. märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu:

1. sotsiaalne keskkond – vanemad, sõbrad, käitumisreeglid, tervis ja selle hoidmine, kodumaa, eesti tähtpäevad ja rahvuskombed, ohuallikad ja ohutu käitumine;
2. tehiskeskkond – ohutu liiklemine tänaval, turvavarustus, kodumasinad, ehitised;
3. looduskeskkond – loodusvaatlused, aastaegade vaheldumine, inimese mõju loodusele, loodushoid, elukeskkond ja selle mõju tervisele, tervislik toit

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel:

2-3 aastane laps:

1. teab oma nime ja perekonnanime;
2. palub, tänab ja tervitab meeldetuletamisel;
3. oskab lohutada haiget saanud sõpra;
4. osutab küsimise peale kehaosadele;
5. tunneb rõõmu värskes õhus viibimisest;
6. teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

3-4 aastane laps:

- teab oma vanust ja oskab näidata seda sõrmedel;

- teab nimetada pereliikmete koduseid tegevusi;
- tunneb ära kodu, lasteaia ja tuttavad teenindusasutused;
- oskab nimetada erinevaid sõidukeid;
- teab mõnda kodu- ja metslooma;
- teab nimetada talve ja suve iseloomulikke tunnuseid;
- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).

4-5 aastane laps:

1. kirjeldab oma tegevusi ja mängu;
2. teab viisakusreegleid ja lauakombeid;
3. oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ja teab nende otstarvet;
4. oskab nimetada toiduaineid, mis on trevislikud ja mis ebatervislikud;
5. oskab nimetada mõnda puud, lille, puu- ja köögivilja;
6. teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks toitu, õhku ja valgust;
7. teab helkuri kautamise vajalikkust ja oskab selgitada, kus seda kanda.

5-6 aastane laps:

1. teab oma kodu aadressi;
2. oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi;
3. nimetab erinevaid kodumasinaid ja teab nende otstarvet ning nendega seotud ohte;
4. oskab kirjeldada erinevaid sõidukeid ja teab millise töö tegemiseks need on vajalikud;
5. oskab nimetada tuntumate putukate elupaiku ja kirjeldada nende välimust;
6. oskab nimetada aastaaegu ja nendega seotud iseloomulikke tegevusi (lehtede riisumine, istutamine jne.);
7. teab liiklusmärkide tähendust ja turvavarustuse tähtsust.

6-7 aastane laps:

1. tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
2. kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
3. nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
4. nimetab eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
5. mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused;
6. oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;

7. julgeb keelduda tegevustest, kui neis osalemine kahjustab teda ennast ja teisi või on ohtlik;
8. kirjeldab, kuidas keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist;
9. järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
10. kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
11. suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
12. kirjeldab loodust ja inimeste tegevust erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
13. selgitab, miks on valgus, temperatuur, muld, vesi ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
14. selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
15. mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
16. kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;

Teema	3aastane	5aastane	7aastane
Mina	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab küsimise peale oma ees- ja perekonna nime. ● Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. ● Teab oma vanust ja näitab seda sõrmedel või ütleb arvu. ● Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule ja kõrvadele. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo. ● Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust. ● Teab oma sünnikuud. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab end tutvustada. ● Teab oma kohustusi ja õigusi. ● Teab tüdruku ja poisi erinevusi. ● Oskab selgitada südame ja kopsude olulisemat ülesannet. ● Teab oma sünnikuupäeva ja -kuud.
Pere ja kodu	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab oma pereliikmeid ja teab nende nimesid. ● Vastab küsimustele oma kodu kohta. ● Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Jutustab oma vanavanematest ja teab nende eesnimesid. ● Kirjeldab oma kodu ja teab selle asukohta. ● Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab, et pered võivad olla erinevad. ● Kirjeldab oma perekonda (vanemad + onud ja tädid, nimed ja perekonnanimed). ● Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta; teab olulisi teenindusasutusi ja nende vajalikkust. ● Teab oma aadressi.
Lasteaed ja kool	<ul style="list-style-type: none"> ● Orienteerub rühmas ja lasteaiaruumides. ● Teab oma rühmanime. ● Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabide eesnimed. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab oma lasteaia nime. ● Nimetab lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. ● Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. ● Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab lasteaia aadressi. ● Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. ● Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone. ● Teab kooli erinevust lasteaiast.

<p>Ametid, elukutsed, tööd</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. ● Matkib lihtsamaid töövõtteid. ● Asetab töövahendid kokkulepitud kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada vanemate ameteid. ● Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. ● Põhjendab mängu- ja töökoha korrastamise vajadust. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. ● Soovib osaleda jõukohastel töödel lasteaias. ● Selgitab raha otstarvet. ● Oskab nimetada ehitusmaterjale.
<p>Kodumaa ja teised rahvused Eestis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Osaleb jõukohasel viisil täiskasvanute ja vanemate laste tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel. ● Tunneb ära Eesti lipu teiste lippude hulgast. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. ● Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). ● Teab koduvalla sümboleid. ● Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. ● Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli. ● Teab ja nimetab Eesti lähiriike.
<p>Tähtpäevad, pühad ja kombed</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Räägib oma sünnipäevast. ● Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi. ● Osaleb erinevate tähtpäevade tähistamisel muuseumis. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab tähtpäevi peres. ● Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid. Ja nendega seotud tegevusi. ● Teab muuseumi kui vanade asjade säilitamise maja. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. ● Oskab kirjeldada oma tähtpäevade tähistamist lasteaias või kodus. ● Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone. ● Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet.

Väärtuskasvatu s	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab haiget saanud sõpra lohutada. ● Meeldetuletuse korral tervitab, jätab head aega, palub ja tänab. ● Teab mõistete hea ja paha tähendust. ● Oskab vabandust paluda. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab mõistete õige ja vale tähendust. ● Teab üldtuntud viisakusreegleid. ● Tunneb ja järgib lauakombeid. ● Oskab andeks anda ja leppida. ● Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. ● Oskab väljendada emotsioone teisi arvestavalt. ● Märkab kaaslast ja oskab teda abistada. ● Oskab kirjeldada inimeste erinevusi ja abivahendeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades. ● Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. ● Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda. ● Oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust. Oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. ● aktsepteerib erivajadustega inimesi ja teab nimetada neile vajalikke abivahendeid.
Kodumasinad	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid masinaid ja elektroonikat. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab kodus kasutatavaid masinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kasutada lihtsamaid kodumasinaid täiskasvanu juhendamisel.
Inimese mõju loodusele	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab loodusest prahti ning toob selle kokkulepitud kogumiskohta. ● Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab prügi sorteerimise vajalikkust. ● Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. ● Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. ● Oskab hoida enda ümber puhtust. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kirjeldada korduva kasutamise võimalusi. ● Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust. ● Soovib osaleda looduse korrastamises. ● Teab, kuidas loomi ja linde talvel aidata ning oskab seda teha. ● Oskab hoida loodust.

Tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab toiduaineid. ● Teab hammaste hooldamise vahendeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab tervist hoidvaid tegevusi. ● Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi. ● Nimetab toiduaineid, mida tuleb süüa iga päev. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. ● Teab, mis on haigus. ● Teab tuntumaid ravimtaimi ja nende otstarvet. ● Oskab nimetada, milliseid toiduained on vaja süüa iga päev rohkem ja milliseid vähem, et olla terve. ● Teab, kuidas hambaid tervena hoida.
Ohutus ja turvalisus	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud. ● Nimetab ohtlikke tegevusi. ● Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. ● Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab hädaabi numbrit ja oskab seda kasutada. ● Teab, millised olukorrad võivad osutuda ohtlikuks.
Kodukoha loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu looduses viibimisest. ● Oskab osutamise korral nimetada metsa, lille, muru, puud. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu. ● Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kirjeldada kodukoha loodust ja nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. ● Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks.

Loomad	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi. ● Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. ● Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. ● Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel- talveuni, lindude ränne.
Putukad	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada tuntumaid putukaid- lepatriinu, siplegas, mesilane. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab putukate elupaiku. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kirjeldada tuntumate putukate välimust ja nende elupaiku.
Taimed	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. ● Oskab osutamise korral nimetada tuntumaid lilli. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi. ● Teab, millised puud ja taimed kasvavad lasteaia ümbruses.
Aeg ja selle mõistmine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva. ● Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab ning nimetab päeva ja ööd. ● Oskab nimetada kõiki aastaegu ja neid iseloomustada. ● Teab erinevatel aastaegadel kasutatavaid riideesemeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites- ööpäev, nädal, aastaring. ● Seostab muutusi looduses, aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. ● Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastajast. ● Oskab kasutada vastavalt aastaajale sobivat riietust.

Ilmastik	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi. ● Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. ● Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab ilmastikunähtude seost aastaegadega. ● Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab helkuri kasutamise vajalikkust. ● Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid. ● Teab, et jalgrattaga sõites tuleb kanda kiivrit. ● Teab lihtsamaid ohutusreegleid jalgrattaga liigeldes. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab liiklusmärkide tähendusi. ● Teab, kuidas liigelda koos täiskasvanuga maanteel. ● Teab turvavarustuse kasutamise vajalikkust. ● Oskab selgitada, kus ja millal helkurit kasutada. ● Kirjeldab erinevaid sõidukeid ning teab nende otstarvet. ● Oskab nimetada ja kirjeldada ka eriotstarbelisi sõidukeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab rattaga sõitmise nõudeid. ● Oskab kirjelda helkuri tööpõhimõtteid ja selle kasutamise vajalikkust. ● Oskab nimetada ja kirjeldada ka erinevateks otstarveteks kasutatavaid sõidukeid.

ÕPITULEMUS:

- oskab kirjeldada iseennast ja teab, et inimesed on erinevad;
- kirjeldab oma kodu ja peretraditsioone, eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- teab, kuidas ohutult liigelda ja kirjeldab võimalikke ohte liikluses, kodus, veekogul jm.;
- suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning oskab selgitada soojuse, valguse temperatuuri, vee, mulla ja õhu tähtsust loomadele, taimedele ja inimestele;
- suudab kirjeldada kodukoha tuntumaid taimi, loomi ja seeni;
- oskab kirjeldada aastaegade ning öö ja päeva vaheldumist.

2. KEEL JA KÕNE

KÕNEARENDUS

Kõnearendus on laste kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine. Kõnearendus seob endas suhtlemist, hääldamist, sõnavara, grammatikat, lastekirjandust ning lugemise ja kirjutamise algõpetust. Kõnearendus on lõimitud kõikide teiste valdkondade ja tegevustega. Laste kõne arendamisel arvestatakse iga lapse individuaalsuse ja arengupotentsiaaliga; arvestatakse laste huve; toetatakse lapse loovust ja mängu kaudu õppimist. Valdkonna eesmärgid on seatud lapse arengu eeldatavatele tulemustele ning seotakse ümbritseva keskkonna temaatikaga. Lasteaia õppetöös kasutatakse miniprojekte nagu "Päevasõna" ja "Lapse oma aabits".

MINIPROJEKTIDE ÕPPESISU:

PÄEVASÕNA (1,5-4a NÄDALASÕNA)

- "Päevasõna" abil lõimitakse kõik tegevused omavahel;
- "Päevasõna" kehtestatakse lähtuvalt nädala teemast ja printsiibist kergemalt → raskemale;
- "Päevasõna" peab olema kirjutatud nii, et see lapsel kogu päeva jooksul silme ees oleks;
- "Päevasõna" tutvustades pööratakse laste tähelepanu sõna kirja- ja pildile;
- "Päevasõna" kirjutades, kasutatakse värvilist paberit, et tähemärgid lastele paremini silma jääks ja et kõige väiksemad rühmas ka päevasõna tutvustamisel saaksid kaasa lüüa- tähekuju uurides ja värvusi nimetades;
- "Päevasõna" näitlikustatakse;
- Soovi ja aja võimaluse korral kas mängitakse see sõna läbi või joonistatakse seda.

LASTE OMA AABITS

- Laste oma aabitsat joonistatakse 5-7 aastaste lastega;
- L/a õpetaja poolt valitakse aabitsa teema (lähtutakse laste potentsiaalsetest ja huvidest);
- A-4 formaadis lehele hakkab laps vastavalt valitud teemale joonistama ja kirjutama vastava tähega algavat materjali;

- Igale A-4 formaadis lehele paigutatakse üks täht, mis kaunistatakse vastavalt autori oskustele ja soovile.
- Eeltöök on tähe tutvustamine, mil üks lastest kirjutab tähe tahvlile. Aabitsaleht nummerdatakse ja dateeritakse - hea võimalus kinnistada numbrite kirjepilti ja ajamõisteid. Järgneb tutvumine l/a õpetaja poolt ettevalmistatud pildimaterjaliga, mille abil laps teeb valiku aabitsalehe joonistamiseks. Joonistähe kirjepildiga seostamine toimub mängeldes, sest laps saab kodoskoobi ja tahvli abil esialgu kasutada mahakirjutamist, ka pakub joonistamine ja alles seejärel kirjutamine lapsele suurt loomislusti.
- Alfabeetilises järjekorras valmib “Laste oma aabits”, maikuus valmistab laps aabitsale kaaned ja kirjutab sisukorra.

1,5-3 aastased

Eesmärgid:

1. tuleb toime igapäevases suhtluses;
2. õpib kasutama grammatiliselt õiget kõnekasutust, õiget hääldust ja mitmekesisist sõnavara;
3. tunneb huvi raamatute, piltide ja erinevate kirjandusvormide vastu
4. tärkab huvi lugemise ja kirjutamise vastu

Õpisisu:

1. hommikuringis osalemine;
2. reaalses suhtlussituatsioonides osalemine;
3. üksikute häälikute hääldamine;
4. uute sõnadega tutvumine (sh nädalasõna) ja kasutamine;
5. raamatutega tutvumine, piltide vaatamine ja seal objektide nimetamine;
6. õigete grammatiliste vormide omandamine kõnes;
7. harjutused keele ja huultega;
8. erinevate kirjandusvormide kuulamine (muinasjutt, liisusalm jt.);
9. oma nimetähtede ja kirjepildiga tutvumine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. kasutab nimi- ja tegusõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte ja tegevust;
2. osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove, vastab küsimustele;
3. kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme;
4. hääldab õigesti enamikku häälikuid;
5. vaatab pildiraamatuid, keerab lehte ja kommenteerib pilte;
6. kuulab sisult jõukohaseid tekste.

3-4 aastased

Eesmärgid:

1. suhtleb igapäevaselt täiskasvanu ja rühmakaaslastega;
2. kasutab enamasti õigeid grammatilisi vorme, õiget hääldust ja mitmekesist sõnavara;
3. vaatab raamatuid, pilte ja kuulab mitmekesist lastekirjandust;
4. omandab lugemise ja kirjutamise eeluskused.

Õpisisu:

1. hommikuringis vestlemine (küsimine, vastamine);
2. häälikute hääldamine;
3. uute sõnade kuulmine ja kasutamine kõnes;
4. erinevate suhtlussituatsioonide loomine;
5. nädalasõna ladumine ja kaasahäälimine;
6. harjutused keele ja huultega;
7. erinevate lastekirjandusvormide kuulamine ja kaasalugemine, kuuldu lahtiseletamine;
8. raamatute ja piltide vaatamine, kirjeldamine;
9. tähtedega tutvumine;
10. oma nimetähtede kirjutamine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. suhtleb meelsasti rühmakaaslastega ja küsib küsimusi ümbritseva kohta;
2. räägib 2-3 lausungiga pildist, oma kogemusest või kaaslaste tegevusest;
3. kasutab kõnes lihtlauseid ja lihtsamaid liitlauseid (ja, aga);
4. mõistab ja kasutab mõningaid üldnimetusi ja liitsõnu;
5. kasutab tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
6. tunneb täiskasvanu hääldamise järgi ära hääliku nädalasõnas;
7. tunneb ja nimetab üksikuid tähti;
8. matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades pliiatsiga.

4-5 aastased

Eesmärgid:

1. algatab ise suhtlust täiskasvanutega ja rühmakaaslastega, vahetab muljeid ja küsib küsimusi;
2. kasutab kõnes erinevaid grammatilisi vorme, erinevat lauseehitust ja kõneviise;
3. tuleb toime päevasõna kaasahäälimisega;
4. kuulab aktiivselt erinevat lastekirjandust ja jätab meelde lihtsamaid salme (rühmasalm);
5. oskab kirjutada oma nime.

Õpisisu:

1. hommikuringis vestlemine, küsimuste esitamine, kogemuste vahetamine;
2. päevasõna ladumine eeskuju järgi;
3. häälikute hääldamine, päevasõna kaasahäälimine;
4. erinevates rollimängudes osalemine;
5. pildiseeria järgi jutustamine;
6. harjutused keele ja huultega;
7. töölehtede täitmine;
8. erinevatest materjalidest tähtede konstrueerimine;
9. erinevate kirjanduspalade kuulamine ja kaasalugemine, sisu edasiandmine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. oskab kasutada viisakusväljendeid;
2. suudab kaasa minna rollimängule omase suhtlussituatsiooniga;
3. kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme (ka mitmuses);
4. kasutab kõnes vastandsõnu, omadussõnu ja aega määravaid nimisõnu;
5. hääldab õigesti kõiki häälikuid;
6. hääldab õigesti tuntumaid võõrsõnu (banaan, diivan);
7. tunneb kuulates ära iseseisvalt hääliku häälikutereas;
8. kirjutab õigesti lihtsamaid tähti.

5-6 aastased

Eesmärgid:

1. räägib iseendast ja esitab täiskasvanu kohta küsimusi;

2. suudab püsida teemas ja räägib enda kogemustest;
3. räägib seotud lausungitega;
4. kasutab kõnes õigesti enamikku käände- ja pöördevorme ning märkab grammatikavigu teise kõnes;
5. kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttavaid sõnu;
6. tunneb huvi lugemise vastu ja veerib üksikuid sõnu kokku.

Õpisisu:

1. hommikuringis vestlemine, küsimuste esitamine, kogemuste vahetamine;
2. päevasõna häälimine ja ladumine õpetaja kaasabil;
3. häälikute hääldamine ja häälikupikkuse erinevuste tajumine;
4. erinevate rollimängude algatamine ja teemakohase suhtlussituatsiooni loomine;
5. pildiseeria järgi jutustamine;
6. kuulnud jutu dramatiseerimine;
7. harjutused keele ja huultega;
8. töölehtede täitmine;
9. täheaabitsasse tähtede kirjutamine näidise järgi;
10. erinevatest materjalidest tähtede konstrueerimine;
11. erinevate kirjanduspalade kuulamine ja kaasalugemine, sisu edasiandmine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. suhtleb meelsasti nii eakaaslaste kui täiskasvanutega ja tunneb huvi vestluskaaslase vastu;
2. suudab anda edasi kuulnud teksti, oma kogemuse või kaaslase tegevuse seotud lausungitega;
3. kasutab kõnes õigeid käände- ja pöördevorme, k.a saav, rajav ja umbisikuline vorm;
4. kasutab õigesti mäarsõnu;
5. oskab nimetada õpitud kategooriast vähemalt kahte sõna (nt. seened: puravik, kärbseseen);
6. hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tunneb ära need häälikureas;
7. suudab määrata hääliku asukohta sõnas;
8. kirjutab õigesti enamikku tähti ja oma nime.

6-7 aastased

Eesmärgid:

1. suhtleb meelsasti nii eakaaslaste kui täiskasvanutega igapäevaselt;

2. kasutab kõnes sõnade õiget hääldust ja grammatilisi vorme;
3. kasutab kõnes õiget ja mitmekesisist lauseehitust;
4. kasutab kõnes kujundlikke väljendeid;
5. hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja oskab neid kirjutada;
6. tunneb huvi lugemise ja kirjutamise vastu.

Õpisisu:

1. hommikuringis vestlemine, küsimuste esitamine, kogemuste vahetamine;
2. päevasõna häälimine ja ladumine;
3. häälikute hääldamine ja häälikupikkuse erinevuste tajumine;
4. erinevate rollimängude algatamine ja teemakohase suhtlussituatsiooni loomine;
5. piltide ja pildiseeria järgi jutustamine;
6. kuuldud jutu dramatiseerimine;
7. harjutused keele ja huultega;
8. töövihiku täitmine;
9. täheaabitsasse tähtede kirjutamine;
10. lihtsamate ristsõnade lahendamine;
11. erinevatest materjalidest tähtede konstrueerimine;
12. erinevate kirjanduspalade kuulamine ja kaasalugemine, sisu edasiandmine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. kasutab suhtluses erinevat suhtlusstrateegiat ja intonatsiooni;
2. suudab piltide ja kuuldud teksti järgi edasi anda põhisisu ja olulised detailid;
3. kasutab fantaasiat pildi järgi jutustamisel ja suudab laiendada kuuldud teksti;
4. kasutab kõnes õigesti kõiki käände- ja pöördevorme;
5. kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (nt. poeb- pugema);
6. kasutab õigesti aja- ja ruumisuheid väljendavaid sõnu;
7. suudab selgitada kuuldud kujundlikke väljendeid;
8. hääldab õigesti kõiki emakeelehäälikuid ja ka võõrhäälikuid (nt. f, š);
9. nimetab ja kirjutab õigesti enamikku tähti;
10. eristab kuulmise järgi sõnas teistest pikema hääliku;
11. veerib 2-silbilisi sõnu kokku.

SISU	1,5-3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
SUHTLEMINE	<ul style="list-style-type: none"> ● osaleb dialogis täiskasvanuga ● esitab küsimusi ● väljendab oma soove ja vajadusi ● kasutab suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist) ● vastab küsimusele rohkem kui ühe lausungiga ● kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust õpetaja eeskujul ● kommenteerib enda või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga. ● kuulab jõukohast teksti ● kordab järele või loeb peast 1-2 realist luuletust ● saab hakkama kaheosalise korralduse 	<ul style="list-style-type: none"> ● algatab ise aktiivselt suhtlust rühmakaaslastega ● oskab esitada küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. ● kommenteerib enda või kaaslase tegevust 2-3 lausungiga ● oskab hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest rääkida 2-3 lausungiga ● jutustab pildiseeria (3-4 pilti) järgi, öeldes iga pildi kohta vähemalt ühe lausungi. ● saab hakkama liisusalmi kaasalugemisega 	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. ● kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust (4-5 plti) ● annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil. ● oskab hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest rääkida 3-5 lausungiga (<i>nt. teatrietendus</i>) ● loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi. ● mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega ● algatab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni – õa ● esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi?) - õa ● kasutab õigesti 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab end tutvustada kaaslastele täisnimega. ● esitab küsimusi ümbritseva kohta ● püsib vestluses teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega. ● jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausetega, kasutades peamiselt <i>ja, siis</i> ● annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi täiskasvanu suunavate küsimuste/ korralduste abil. ● annab edasi rollimängus tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil. ● kommenteerib kaaslase tegevust ● loeb peast vähemalt neljarealist salmi ja proovib oma kõnet ilmestada. ● suudab järjestada pildiseeria (5-6 pilti) tegevused/ õigesti ja põhjendab oma valikut. ● tunneb ära luuletuse ja 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab rääkida iseendast vähemalt kahe kuni kolme lausega. ● oskab kasutada enda iseloomustamisel omadussõnu. ● jutustab olu-ja tegevuspiltide järgi ● kirjeldab pilti kasutades fantaasiat selle kohta, mida pildil ei näe. ● kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi ● tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info. ● räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi). ● saab hakkama salmi ilmekalt ettelugemisega. ● parandab ja täpsustab jutustamise ajal oma teksti – õa ● mõistab kaudseid ütlusi (nt <i>Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe</i>) - õa

	täitmisega (<i>vii nukk ära ja too auto</i>)		mõningaid viisakusväljendeid - õa	muinasjutu ●kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist - õa	
GRAMMATIKA	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid ● väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>onu kahvel</i>), asukoht (<i>issi siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>emme anna nukk</i>) ● kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (anna, viige) - õa ● kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme nt (<i>mängin, mängid, mängivad jne</i>) - õa ● kasutab kõnes õigesti teigusõna ma- ja da tegevusnime 	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid (<i>nt. Ema ostab poest leiba, saia ja võid</i>) ● kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid, kasutades sidesõnu: ja, aga (<i>nt. Magame ära ja siis tuleb sünnipäev</i>) ● kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (<i>nt. Sõitis, sõitsid</i>) ● kasutab kõnes enamasti õigeid käändevorme. 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab määrata nimisõnale mõne omadussõna (pall-ümmargune). ● moodustab ise eeskju järgi koondlause (<i>Ema ostab poest piima, leiba ja võid</i>). ● proovib moodustada ise igasuguseid liitsõnu kasutades erinevaid objekte (klots- vaip=klotsivaip). ● kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur-suurem – kõige suurem</i>) ● kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid (<i>nt. Me peame kiiresti riidesse panema, et bussi peale jõuda</i>) - õa ● kasutab kõnes - nud ja -tud kesksõnu (<i>söönud – söödud</i>)- õa ● kasutab tingivat kõneviisi (<i>saaksin,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab märgata täiskasvanu kõnes grammatikavigu (<i>nt. Mõmmi maga – mõmmi magab; lillene - lilleline</i>) ● saab hakkama liht- ja liitlause moodustamisega õpetaja kaasabil. ● kasutab sõnas õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb metsani</i>)- õa ● kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi nt (<i>õpitakse, joonistatakse, pesti</i>)- õa 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab moodustada ja laduda küsilauseid. ● kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harvaesinevaid nt olev – töötab <i>arstina</i> - õa ● kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funtsioonides (nt. kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: <i>hommikust õhtuni</i>) - õa ● kasutab kõnes õigesti osastava (<i>palju linde, autosid</i>) ja sisseütleva käände (<i>paneb taskusse, tasku; läheb majja</i>) erinevaid lõpuvariante - õa ● kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahetuslikke sõnu (<i>poeb- pugeb, sead – sigad</i>) - õa ● kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (<i>...,sest,...</i>), tingimust

	<p>(<i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>)- õa</p> <ul style="list-style-type: none"> ●kasutab kõnes enamasti õigeid käände- ja pöördevorme - õa 		<p><i>mängiksime</i>) - õa</p> <ul style="list-style-type: none"> ●ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad, karu sööb</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele, ilusatest lilledest</i>) - õa 		<p>(kui,...,siis), eesmärgi (...et,...) - õa</p>
SÕNAVARA	<ul style="list-style-type: none"> ●kordab õpetaja järgi uusi sõnu tuttavas tegevuses (õpetaja sööb); ●kasutab uusi tegusõnu tuttavate objektide kirjeldamisel (koer haugub); ●saab aru määrsõnadest (<i>siia, seal, sinna</i>). ●kasutab määrsõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks ●suudab leida ja osutada õpetaja poolt nimetatud esemele ●suudab kirjeldada üksikute omadussõnadega ilma, inimest, eset, kordab üksikuid sõnu õpetaja eeskujul 	<ul style="list-style-type: none"> ●kasutab kõnes <i>mina</i> vormi ●kasutab objekti 2 tunnuse (suurus, värvus) kirjeldamisel omadussõnu (<i>nt. väike, sinine</i>) ●suudab määrata mõningaid levinumaid üldnimetusi (<i>nt. loomad, inimesed</i>) ●kasutab määrsõnu (<i>all, peal, sees</i>) ruumisuhete kirjeldamisel. ●kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>nt. Kelgumägi, tutimüts</i>) ●teab nimetada ema, isa, õe, venna või lemmiklooma nime ●suudab nädalasõna seostada vastava objektiga ●saab hakkama 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab kirjeldada objekti detailides (käpad, saba, rool); ●suudab moodustada tuletisi (<i>täpp- täpiline</i>) ●oskab esitada vaadeldava objekti kohta ühe küsimuse. ●suudab kirjeldada paari lausega pildil või enda ümber toimuvat tegevust ●oskab nimetada mõnd vastandsõna (<i>suur-väike, raske-kerge</i>) ●kirjeldab end või oma tundeid mõne omadussõnaga 	<ul style="list-style-type: none"> ●kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (<i>nt. Jookseb, lippab, sibab</i>) ●suudab moodustada riimsõnu häälikute muutmise teel (<i>narr- parr; vaas-vees</i>) ●proovib nimetada ühe õpitud kategooria järgi vähemalt kaks sõna (<i>seened: puravik, kärbseseen</i>). ●suudab kirjeldada täislausetega kaaslaste tegevust. ●saab hakkama õpetaja poolt esitatud lausele omadussõnade lisamisega. ●saab hakkama koondlause moodustamisega. ●oskab nimetada õpitud liiginimetuste üldnimetuse (<i>kask, kuusk- puud</i>). ●kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>päev, öö, täna.</i>) - õa ●oskab kasutada 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab lugeda peast väikest salmikest (<i>rohkem kui 4-realist</i>); ●suudab mõistatada vanasõnu; ●suudab lausesse ise sõnu juurde moodustada. ●oskab liitsõnast moodustada kaks erinevat sõna (lillevars – lill, vars). ●suudab meelde jätta vähemalt neljarealise salmi. ●saab hakkama salmi ilmekalt ettelugemisega. ●proovib tuletada mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info. ●suudab nimetada üldnimetusi õpitud valdkondades (inimesed, kehaosad, sõidukid). ●kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid (<i>enne, pärast, varem, kohal,</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ● teab ja kasutab viisakusväljendeid „aitäh“, „palun“ ● suudab nimetada inimese kehaosi õigete sõnadega (käsi, jalg, pea) ● suudab väljendada pildil toimuvat tegevust vähemalt kahe sõnaga ● osutab pildilolevale esemele ja nimetab selle 	<p>kaherealise salmi meeldejätmisega</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama nädalasõna(nimisõna) juurde tegusõna leidmisega. (lind lendab, konn hüppab, laps laulab...) 		<p>vastandsõnu (<i>must-puhas</i>) – õa</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab lauses iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (<i>arg, kaval</i>) - õa ● suudab jutustada mõne naljaloo või naljakast kogemusest. 	<p><i>vahel</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● oskab leida uue sõna, ühe hääliku muutmise teel (PALL – PILL – PÕLL). ● saab hakkama sõnast suvalise hääliku abil uue sõna moodustamisega – sõnakett ● suudab kasutada õigesti reaalselt mittetajutavaid sõnu (õnnelik, arvan) - õa
<p style="text-align: center;">HÄÄLDAMINE</p>	<p>8.2a hääldeb enamasti õigesti lihtsamaid häälikuid (<i>a, e, i, o, u, m, l, t, p</i>)- õa</p> <p>9. hääldeb õigesti üksikuid lühikesi sõnu - õa</p> <p>10.3a kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja struktuuris - õa</p> <p>11. hääldeb õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k, õ, ü, ö</i>) -</p>	<p>12.3a hääldeb õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k, õ, ö, ü</i>) - õa</p> <p>13.4a kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris - õa</p> <p>14.4a hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid kaashäälikuühendeid nt <i>-nt, -lt, -mp jne</i>) - õa</p>	<p>15.5.a hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid - õa</p> <p>16.5a hääldeb õigesti 3-4 silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu- õa</p> <p>17. hääldeb õigesti 1-2silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühenditega sõnu (<i>kampsun, varsti</i>) - õa</p> <p>18. hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu nt <i>banaan, telefon, diivan jne</i>) - õa</p>	<p>19. hääldeb oma kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu - õa</p>	<p>20. hääldeb etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu</p> <p>21. hääldeb õigesti võõrhäälikuid (<i>f, s</i>) tuttavates sõnades (nt <i>šokolaad, valgusfoor, fanta</i>)</p> <p>22. hääldeb sõnades õigesti kõiki täishäälikuühendeid - õa</p>

	õa				
KIRJALIK KÕNE	<p>23. vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid:</p> <p>24. suudab keerata lehte,</p> <p>25. osutab pildile ning kommenteerib pilte.</p> <p>26. kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste.</p> <p>27. eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (<i>nt. tass-kass, pall-sall</i>), osutades pildile või objektile.</p> <p>28. saab hakkama pliiatsi hoidmisega</p> <p>29. suudab näpuotstega haarata pisikesi esemeid.</p>	<p>30. tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.</p> <p>31. matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldab kriidi või pliiatsiga.</p> <p>32. mõistab kompimise teel, et tähtedel on erinev kuju.</p> <p>33. saab hakkama õigesti pliiatsi hoidmisega</p> <p>34. saab hakkama lihtsama tähe kirjutamisega õpetaja eeskuju järgi</p> <p>35. saab hakkama nädalasõna ladumisega eeskuju järgi.</p> <p>36. saab hakkama lihtsama mustri joonistamisega</p> <p>37. saab hakkama diagonaal- ja horisontaalkriipsude tõmbamisega vaba käega.</p>	<p>38. saab hakkama töölehe täitmisega</p> <p>39. saab hakkama lihtsamate tähtede kirjutamisega.</p> <p>40. proovib õpetaja selgitamise põhjal ära arvata ja laduda päevasõna.</p> <p>41. saab hakkama sõna mahakirjutamisega</p> <p>42. tunneb ära oma nime kirjapildi.</p> <p>43. kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab pildile, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).</p> <p>44. kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).</p> <p>45. saab hakkama diagonaal- ja horisontaalkriipsude tõmbamisega punktiirjoonele.</p>	<p>46. määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas</p> <p>47. veerib kindlaid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).</p> <p>48. kirjutab iseseisvalt oma nime ja vanuse trükitähtedega.</p> <p>49. oskab kirjutada eeskuju järgi trükitähti joone peale</p> <p>50. saab hakkama päevasõna ladumisega vasakult paremale.</p> <p>51. oskab samastada tähti erinevate objektide ja erinevate kujunditega</p> <p>52. saab hakkama 2-häälikulise sõna lugemisega</p> <p>53. saab hakkama enamuse tähtede kirjutamisega iseseisvalt.</p> <p>54. suudab joonistähe tegemisel arvestada vajalikku suurust</p> <p>55. suudab ära tunda sõrmega seljale joonistatud mõne üksiku tähe ja oskab seda nimetada.</p> <p>56. saab hakkama jõukohasesse ristsõnasse</p>	<p>59. nimetab ja kirjutab kõiki tähti.</p> <p>60. kirjutab oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja kuupäeva.</p> <p>61. saab hakkama ristsõnasse sõnade kirjutamisega iseseisvalt.</p> <p>62. loeb 1-2 silbilisi sõnu kokku</p> <p>63. häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid sõnu.</p> <p>64. eristab sõnas kuulmise järgi teistest pikema hääliku.</p> <p>65. jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid (<i>nt. klotse, nõöpe</i>)</p> <p>66. muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (<i>nt kool-koll, linna (IIIv) –lina, tibu- tippu</i>).</p> <p>67. tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p> <p>68. leiab erinevaid vahendeid ja materjale</p>

				<p>puudevate tähtede kirjutamisega õpetaja abil.</p> <p>57. saab hakkama teksti kirjutamisega näidise järgi</p> <p>58. loob õpetaja abiga tähtede ümberpaigutamisel uusi sõnu.</p>	<p>millega või millele tähti kirjutada (<i>liivale, kiviga</i>).</p> <p>69. suudab 5-6 erinevast häälikust moodustada erinevaid sõnu kasutades kõiki tähti.</p> <p>70. suudab päevasõna abil moodustada ja laduda uusi lauseid (<i>nimisõna, tegusõna, alus, öeldis</i>).</p> <p>71. saab aru, miks on lause lõpus ? või ! märk.</p> <p>72. saab hakkama häälitud sõna kirjutamisega</p> <p>73. oskab kirjutada lauses puuduva sõna.</p> <p>74. suudab vabal valikul erinevatest sõnadest laduda 2 – 3 sõnalise lause.</p> <p>75. moodustab uusi sõnu asendades ühe pika täishääliku teisega (ruum – rõõm, tool – tuul).</p>
--	--	--	--	--	---

3. MATEMAATIKA

Matemaatika on oluline igapäevaelus ja tihedalt seotud teiste valdkondadega. Alushariduse matemaatika õppe- ja kasvatuseesmärgid seavad hulga konkreetseid nõudeid ning taotlusi teadmiste ja oskuste kohta, mis peaksid tagama lapse toimetuleku koolis. Algteadmiste andmine toetub põhiliselt vaatlemisele ja võrdlemisele ning toimub mängulises tegevuses ja integreeritult teiste tegevustega, millele lisanduvad õppemängud ja iseseisvad ülesanded.

Matemaatika õpetuse eesmärgid:

Õppe- ja kasvatuseesmärgid on, et laps:

1. rühmitab esemeid ühe- kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
2. järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhja;
3. tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
4. mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
5. mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
6. suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
7. näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes;

2-3a lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. leiab erinevate esemete hulgast „üks“ ja „palju“ ;
2. rühmitab esemeid sarnase tunnuse järgi (värvus, kuju, suurus);
3. oskab osutada ja nimetada põhivärvusi;
4. oskab leida samasuguse tasapinnalise geomeetrilise kujundi pealeasetamise teel (nt. ringi abil kõik ülejäänud ringid, ruudu abil kõik ruudud);
5. oskab leida samasuguse tasapinnalise geomeetrilise kujundi pealeasetamise teel (nt. ringi abil kõik ülejäänud ringid, ruudu abil kõik ruudud);
6. oskab matkida täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust (nt. ööseks paneb nuku magama, päeval nukk mängib);
7. on võimeline määrama (nimetama) eseme või isiku asukoha, kasutades mõisteid all-peal, ees- taga;

3-4a lapse arengu eeldatavad tulemused:

1. on võimeline võrdlema kõrvuti asetatud ühetüübilisi esemeid mõistete: pikem, lühem, ühepikkused järgi;

2. õpib määrama esemete asukohta lapse suhtes: ees, taga, üleval, all, kõrval;
3. leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil (ring, nelinurk, kolmnurk) samakujulisi esemeid;
4. suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem;
5. tunneb tasapinnalist kujundit ring ja nelinurk ning suudab ringi ja nelinurga võrdlemise teel leidma kujundite erinevusi;
6. suudab loendada 5-ni.

4-5a laste arengu eeldatavad tulemused:

1. võrdleb hulki- rohkem- vähem- ühepalju;
2. võimeline järjestama esemeid suuruse järgi ja neid ritta paigutama (väike- suurem- veel suurem);
3. tunneb kujundit riskülik ja eristab seda kujundit teistest kujunditest;
4. omandab mõisteid pikk- pikem; lühike- lühem; lai- laiem; kitsas- kitsam;
5. tunneb geomeetrilisi kujundeid: ruutu, kolmnurka, riskülikut, ringi ning oskab leida ümbrusest esemeid või objekte, mis sarnanevad geomeetriliste kujunditega;
6. on võimeline võrdlema erinevaid kõrgusi kasutades mõisteid kõrgem-madalam, ühekõrgused ;
7. suudab paberil määrata eseme asukohta paremal- vasakul, keskel- äärel;
8. tutvub arvudega 10-ni.
9. suudab kirjeldada päevakava ajamõistete: hommik- lõuna- õhtu- päev- öö abil.

5-6a laste arengu eeldatavad tulemused:

1. loendab 12 - ni, seostab numbrit ja tema kirja pilti ning mõistab seost arvule eelneva ja järgneva arvu vahel;
2. tunneb arve 12ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirja pildiga;
3. oskab mõõta pikkust ja laiust kokkulepitud mõõduga (sõrme, pliiatsi, sammu jms pikkuse ja laiusega) ;
4. teab seost ühe lisamine- ühe võrra suurem arv ehk järgnev arv ning ühe eseme äravõtmine- eelnev arv (ühe võrra väiksem arv);
5. oskab erineva pikkuse ja kõrguse järgi esemeid ritta laduda kasvavas ja kahanevas järjekorras;
6. oskab laduda esemeid kasvavas ja kahanevas järjekorras 6 piires;
7. saab aru mõistetest: vasakul, paremal, all, üleval, keskel, ees, taga, peal, kõrval;
8. teab nädalapäeva järjestikuseid mõisteid;
9. orienteerub ruumis ja õues juhendite järgi

6-7a laste arengu eeldatavad tulemused:

1. määrab esemete ühise tunnuse ja jaotab esemed mitme -kahe erineva tunnuse järgi;
2. võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;

3. oskab loendada 12 piires, teab arvude 1- 12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
4. tunneb märke -,+, ning oskab liita liidab ja lahutada lahutab 5 piires; miks mitte =
5. koostab matemaatilisi jutukesi esemete hulga alusel;
6. järjestab esemeid mitut? suuruse, pikkuse, kõrguse, laiuse järgi;
7. rühmitab esemeis asendi-(ees, taga, peal, sees jne) ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuste (hommik, lõuna, õhtu, aastaajad jne) järgi;
8. kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis õuealal ja paberil;
9. oskab öelda kellaagegu täis- ja pooltunde;
10. nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagegu ning teab oma sünnikuud ja kuupäeva;
11. mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtevahendiga(nöör, pulk, jalg? jne);
12. eristab kasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (sent, euro, meeter, liiter, kilogramm) ning teab, kus neid kasutatakse
13. leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ruudu, ristküliku, kera ja kuubi ning kirjeldab neid kujundeid;
14. loendab järgarve 20-ni.

Vanus	1,5-2a	2-3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
I POOLAASTA	<ul style="list-style-type: none"> ● õpib orienteeruma rühmaruumides ● oskab juhendamisel leida ette antud esemete hulgast teise samasuguse eseme ● tutvub mõistetega üks- palju; suur väike. ● oskab juhendamisel leida sama värvi eseme ● oskab juhendamisel paigutada esemeid üksteise sisse ja peale ● tutvub mõistetega ees- taga; siin- seal; sees- väljas ● oskab juhendamisel paigutada esemeid teise isiku või eseme suhtes ette ja taha ● tutvub mõistetega üleval, all, peal ● suudab juhendamisel osutada esemele mis asub teise isiku või eseme suhtes siin või seal ● on võimeline juhendamisel leidma 	<ul style="list-style-type: none"> ● on suuteline orienteeruma tuttavates ruumides ja õuealal. ● oskab nimetada esemeid mida on üks ja mida palju ● suudab sorteerida esemeid ühesuguste tunnuste järgi ● oskab osutada (küsimuse põhjal) kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale ● tutvub värvustega kollane, punane, roheline ● oskab leida ja osutada suuremale või väiksemale esemele ● tutvub mõistetega ümmargune- kandiline ● kasutab mõisteid ümmargune- kandiline tegevustes ● osutab (küsimise põhjal) värvusele ja nimetab värvuse ● tutvub ajamõistega 	<ul style="list-style-type: none"> ● tunneb põhivärve ja nimetab neid osutades õiget värvi esemele ● suudab leida (kuni 5 eset) esemete hulgast ühe kindla tunnusega esemeid ● tunneb tasapinnalist kujundit ring ja nelinurk ● suudab ringi ja ruudu võrdlemise teel leida kujundite erinevusi ● suudab esemete omavahelisel võrdlemisel leida ühiste tunnustega esemeid ● tutvub mõistetega ees- taga- üleval- all ● oskab rühmitada geomeetrilisi kujundeid värvuse ja suuruse järgi ● osutab (küsimuse põhjal) oranzile värvusele ja nimetab 	<ul style="list-style-type: none"> ● tunneb kujundeid ring, nelinurk, kolmnurk ● suudab eraldada üksikesemeid hulgast ja moodustada uuesti hulgaks ● oskab leida esemetel sarnaseid ja erinevaid tunnuseid ● võrdleb hulki- rohkem- vähem- ühepalju ● võrdleb esemeid suuruse järgi- suurem- väiksem ● on võimeline mõõtma pikkuseid kasutades mõisteid: pikem, lühem, ühepikkune ● tunneb arve 1,2,3,4,5 ja oskab loendada esemeid osutades esemele ja nimetades arvu ● oskab võrrelda esemeid nende laiuse järgi (lai- kitsam- veel kitsam; kitsas- 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab eksimatult määrata endast lähtuvalt eseme asukohta paremal, vasakul ● oskab kasutada ajamõisteid: eile, täna, homme ● saab aru mõistetest: loendan arve, loen tähti ● tunneb arve 1-8ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga ● mõistab seost arvule eelneva ja järgneva arvu vahel 5-piires ● tunneb tasapinnalist geomeetrilist kujundit ovaal ja oskab leida tema sarnasusi ja erinevusi teiste geomeetrilisi kujunditega (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik) 	<ul style="list-style-type: none"> ● teab ajaühikuid: nädal, kuu, aasta, aastaeg ● on võimeline võrdlema esemeid tasapinnal, kasutades mõistet: kohakuti ● on võimeline võrdlema hulki tasapinnal paaride moodustamise teel ● moodustab hulki kasvavas ja kahanevas järjekorras ● suudab saada uusi arve erinevate arvude lisamise teel (10 -ni) ● oskab nimetada arvurida 10- st 1-ni ● tutvub tehtemärkidega: =; - ja + ● on võimeline koostama matemaatilist jutukest etteantud

	<p>ette antud esemete hulgast kõva ja pehme eseme</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline täiskasvanu juhendamise ja katsetuse kaudu leidma sarnase kujundi (ümmargune, kandiline) üks ühese vastavuse teel (nn. toppimismängud) ● tutvub sinise värvusega ● tutvub mõistega- kurb- rõõmus ● leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt. kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast leia karu) ● on suuteline leidma kuni 3 eseme hulgast ühe kindla tunnusega eseme (värvus, kuju) 	<p>sügis</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab mõisteid suur- väike esemete kirjeldamisel ● kasutab mõisteid ümmargune ja kandiline esemete kirjeldamisel ● kasutab mõisteid üks ja palju ● leiab küsitud värvi eseme ● oskab leida samasuguse tasapinnalise geomeetrilise kujundi pealeasetamise teel (nt. ringi abil kõik ülejäänud ringid, ruudu abil kõik ruudud) ● oskab matkida täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust (nt. ööseks paneb nuku magama, päeval nukk mängib) ● suudab leida ja nimetada ümmargusi ja kandilisi esemeid, 	<p>värvuse kasutades mõistet oranž</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laps tunneb tasapinnalist kujundit kolmnurk ● hulga mõiste, hulkade moodustamine ühtse tunnuse alusel (sama värvi, sama kujuga) ● tunneb arvu üks, näidates eset mida on üks ja nimetab arvu ● on võimeline võrdlema kõrvuti asetatud ühetüübilisi esemeid mõistete: pikem, lühem, ühepikkused järgi ● tunneb arve 1 ja 2 ● on suuteline rühmitama esemeid ühe tunnuse järgi: värv, suurus, pikkus, laius, kõrgus ● oskab paigutada esemeid eseme suhtes üles-alla, ette-taha 	<p>lai veel laiem)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● oskab määrata eseme või inimese asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades mõisteid: ees, taga, üleval, all, kõrval ja kasutab neid mõisteid igapäeva toimingutes. ● õpib vasaku ja parema poole tundmist ● õpib kasutama arvukaarte ● tunneb arve 1-5ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirja pildiga ● tutvub arvuga 6 ja 7 ning oskab loendada 6-7ni ● saab aru mõistetest esimene ja viimane ● omandab mõisteid lai- laiem; kitsas- kitsam ● tunneb kujundit 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab mõõta pikkust ja laiust kokkulepitud mõõduga (sõrme, pliiatsi, sammu jms pikkuse ja laiusega) ● suudab leida nimetuse järgi õige arvukaardi 8 piires ● teab mõisteid viimane ja eelviimane ● oskab konstrueerida geomeetrilisi kujundeid erinevatest vahenditest (pliiatsid, paberiribad, mänguasjad jne) ● teab seost ühe lisamine, ühe võrra suurem arv e. järgnev arv ● loendab 9 - ni, seostab numbrit ja tema kirja pilti ● oskab erineva pikkuse ja kõrguse järgi esemeid ritta laduda kasvavas ja kahanevas järjekorras 	<p>hulga järg</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline saama uusi arve erinevate arvude lisamise teel (12-ni) ● suudab eristada tasapinnalist kujundit ruumilisest kujundist (ring- kera/ ruut- nelitahukas/ ristkülik- risttahukas) ● oskab määrata kellal täistunde ● teab mahtu (liiter) ja raskusmõõte (grammi, kilogrammi) ● oskab matemaatilist jutukest koostada ja panna kirja matemaatilise tehtena ● teab pikkusmõõte- sentimeeter,
--	--	---	--	--	---	--

		<p>esemete omavahelise võrdluse teel</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline rühmitama esemeid ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus) ● osutab (küsimuse põhjal) punasele värvusele ja nimetab värvuse mõistet ● tutvub ajamõistega talv ● kasutab mõisteid üks ja palju ● osutab (küsimuse põhjal) valgele värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet valge ● on võimeline määrama (nimetama) eseme või isiku asukoha, kasutades mõisteid all-peal 	<ul style="list-style-type: none"> ● koostab kujundist mustririba kasutades kolmnurka, ringi või ruutu, või kaht erinevat värvust ● suudab võrrelda esemeid omavahel kasutades mõisteid: kitsam- laiem, pikem-lühem abil ● osutab (küsimuse põhjal) pruunile värvusele ja nimetab värvuse, kasutades mõistet pruun ● on võimeline võrdlema esemeid nende suuruse järgi (suurem- väiksem- ühesuurused) ● õpib määrama esemete asukohta lapse suhtes: ees, taga, üleval, all, kõrval ● on võimeline nimetama ja kasutama ööpäeva osade määramisel sõnu öö ja päev 	<p>ristkülik ja eristab seda kujundit teistest kujunditest</p> <ul style="list-style-type: none"> ● õpib kindlaks määrama erisuurusega esemete kahte võrdset hulka ● mõistab, et hulga suurus ei sõltu esemete suurusest ● oskab leida erinevusi ja sarnasusi geomeetriliste kujundite (ristküliku, ruudu ja kolmnurga) vahel ● suudab leida näidise järgi sama arvu esemeid ● oskab näha võrdset hulka esemeid (2-3) erineva paigutuse juures ● on suuteline määrama inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes kasutades mõisteid lähemal ja kaugemal ● on võimeline 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama eseme asukoha määramisega ruumis mõne teise eseme suhtes ● saab aru seosest: ühe eseme äravõtmine- eelnev arv (ühe võrra väiksem arv) ● saab aru ajamõistetest: ööpäev; eile- täna- homme; hommik- lõuna- õhtu ja kasutab igapäevatoimingutes ● loendab 12- ni, seostab numbrit ja tema kirja pilti ● oskab laduda esemeid kasvavas ja kahanevas järjekorras 6 piires ● teab 9 - ni arvude eelnevat ja järgnevat arvu ● laps teab nädalapäevade nimetus ● loendab 11 - ni, 	<p>meeter, kilomeeter</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline saama uusi arve erinevate arvude äravõtmise teel (5-10 ni) ● on suuteline koostama ja lahendama matemaatilist tehet (+ ja -) kümne piires ● oskab arvureas (1 – 10ni) määrata paaris- ja paarituid arve ● saab hakkama arvude võrdlemisega , kasutades mõisteid suurem kui..., väiksem kui... ● tunneb rahaühikuid sent ja euro ● oskab joonlauaga mõõta eseme/objekti pikkust ja laiust ● oskab mõõta raskust ja mahtu
--	--	--	---	--	--	---

				<p>eristama ruutu ja ristkülikut</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline moodustama hulki ühe kindla tunnuse alusel 	<p>seostab numbrit ja tema kirja pilti</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab aru mõistetest: vasakul, paremal, all, üleval, keskel, ees, taga, peal, kõrval ● kasutab hulkade võrdlemisel matemaatilisi mõisteid: sama palju, rohkem, vähem 	<p>kokkulepitud mõõtühikutega</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab kuude nimetusi ja nende järjekorda, teab oma sünnikuud ja -päeva ● teab kera- ringi/kuup- ruut/risttahukas- ristkülik erinevusi
II POOLAASTA		<ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline sorteerima esemeid kahe erineva suuruse alusel (suur- väike) ● on suuteline leidma kuni 4 eseme hulgast ühe kindla tunnusega esemeid ● oskab juhendamisel eristada ja leida ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme (kollane- must/valge- sinine/punane- must) ● oskab esemete võrdlusel välja tuua ühe põhierinevuse ja sarnasuse (kuju, värv, suurus) 	<ul style="list-style-type: none"> ● osutab (küsimuse põhjal) roosale värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet roosa ● on võimeline ajamõisteid kasutades vastama küsimusele: mida tegin eile? ● oskab liikumisel kasutada mõisteid kiire ja aeglase ● osutab (küsimuse põhjal) lillale värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet lilla ● leiab ümbritsevast keskkonnast 	<ul style="list-style-type: none"> ● tunneb geomeetrilisi kujundeid: ruutu, kolmnurka, ristkülikut, ringi ● oskab leida enda ümbert esemeid või objekte mis sarnanevad geomeetriliste kujunditega ● tunneb arve 1-7-ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirja pildiga ● omandab mõisted ette- taha; paremale- vasakule 	<ul style="list-style-type: none"> ● võrdleb anumate mahtu ja väljendab tulemust mõistetega: mahub rohkem, mahub vähem, võrdse mahuga ● loendab 12 - ni, seostab numbrit ja tema kirja pilti ● teab arvu asukohta arvude reas 10-ni ● teab mõistet üle ühe ● loendab 7-ni kasvavas ja nimetab 5-st kahanevas järjekorras ● on võimeline dramatiseerima ja lahendama matemaatilisi 	<ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline leidma ümbrusest erinevaid hulki ja oskab neid erisuguste matemaatiliste tunnuste põhjal võrrelda ● oskab pildi järgi koostada matemaatilist jututkust ja seda lahendada ● oskab arvutada abivahendeid kasutades 10-ne piires

		<p>●tutvub ajamõistetega kevad ja suvi</p>	<p>etteantud kujundi abil (ring, nelinurk, kolmnurk) samakujulisi esemeid</p> <p>●suudab koostada lihtsamat mustririda (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) tasapinnalisi kujundeid kasutades</p> <p>●suudab leida pikkuserivist pikima ja lühima eseme</p> <p>●oskab määrata esemete suurust, pikkust, laiust silma järgi või esemete peale või kõrvale asetamise teel</p>	<p>●suudab kirjeldada päevakava ajamõistete: hommik- lõuna- õhtu/ päev-öö abil</p> <p>●on võimeline võrdlema erinevaid kõrgusi kasutades mõisteid kõrgem-madalam, ühekõrgused</p> <p>●suudab paberil määrata eseme asukohta paremal-vasakul, keskel-ääres</p>	<p>jutukesi</p> <p>●oskab vastata küsimusele mitu?</p> <p>●oskab loendada järgarve 10- ni</p> <p>●oskab orienteeruda ruumis ja õues juhendite järgi</p> <p>●tutvub rahaühikutega</p>	
--	--	--	---	---	--	--

4. MUUSIKA

Muusikaõpetuse eesmärgid:

1. tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
2. suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
3. suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
4. suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

Muusikaõpetuse sisu:

1. laulmine
2. muusika kuulamine
3. muusikalis-rütmiline liikumine
4. pillimäng

Muusikaõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse tulemused:

1,5-3 aastane laps:

1. Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.
2. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile(nt. paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmineselja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
3. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
4. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).

3-4 aastane laps:

1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda.
2. Osaleb laulude esitamises(plaksutab või laulab kaasa)
3. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule

4. Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule(nt. plaksutab, kõigutab keha vmt.)
5. Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.

4-5 aastane laps:

1. Laulab rühmaga samas tempos.
2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.
3. Osaleb laulumängudes.
4. Kuulab laulu ja muusikapala.
5. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.
6. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
7. Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid , pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.
8. Eristab kuulates neid tämbri järgi.

5-6 aastane laps:

1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega.
2. Esitab laule rühmaga samas tempos.
3. Laulab peast teistega rahva- ja lastelaule.
4. Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal, arvestedes pulssi ja meetrumit.
5. Kuulab laulu ja muusikapala huviga.
6. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste(liikumise, laulmise , pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu(kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.
7. Mängib ja tunnetab kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille.
8. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lauludele.
9. Ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.
10. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.

6-7 aastane laps:

1. Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist.
2. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.
3. Tunneb ära lihtsamaid žanre(marss, laul, tants).
4. Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.
5. Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt. puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid *ostinato* kaasmänge.
6. Mängib pilliansambelis.

7-aastased lapsed:

1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule.
2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
3. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara.
4. Näitab tegevustes üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes(nt. jutustab, mida kuulis muusikas).
5. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre(hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
6. Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele.
7. Mängib pilliansambelis.
8. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, plaatpillid(ksülofon, metallofon, kellamäng).

Vanus	1,5-3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
	● laulab kaasa lihtsaid laulukesi	● lapsel kujuneb oskus ettelauldud fraasi järele ilmekalt laulda	● oskab kuulata eelmängu ja õpib välja pidama vahemängu	● püüab laulda ilmekalt ja loomuliku häälega	● laulab ilmekalt, loomuliku häälega ja vaba hingamisega
	● laps harjutab koos laulma kogu rühmaga korraga	● tekib soov ja julgus laulda üksinda	● laulab rõõmuga eesti rahvalaule ja julgeb olla eestlauljaks	● kujuneb ansamblitunnetus	● laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi
	● õpib kuulates eristama erinevaid hääli, matkima neid	● õpib kuulama eelmängu ja laulu õigeaegselt alustama	● õpib laulma lõbusalt ja kurvalt	● õpib laulma kergelt, hoogsalt, laulvalt, sõnu selgelt välja hääldades	● suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
	● eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu	● püüab jälgida selget diktsiooni kõnes ja laulus	● proovib eristada helisid kõrguste ja vältuste järgi	● õpib välja pidama pause ja fermaate	● eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
	● oskab iseloomustada helisid	● tunneb ära mõned õpitud meloodiapillid	● tunneb pildil oleva pilli	● laps oskab pilli tema häälega seostada	● eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
	● suudab alustada ja lõpetada üheaegselt kogu rühmaga	● suudab plaksutada laulus pauside ajal	● suudab tabada kõlapulkadel meetrumit	● suudab eristada kuni 5 erinevat rütmipilli	● mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
	● õpib laulma koos õpetajaga vaba ja loomuliku häälega	● julgeb end väljendada erinevatel pillidel	● õpib kuulama meloodia suunda	● õpib muusikas tunnetama 2-osal. meetrumit rõhulist osa plaksutamise või patsutamise kaudu	● mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis

●oskab eristada rõõmsat ja kurba muusikas	●õpib laulma ühtlases kiires või aeglasemas tempos	●õpib laulma kiiremini, aeglasemalt, tasemini, valjemini	●oskab lauldes eristada jooksen ja samm rütme	●liigub vastavalt muusika meeleolule
●suudab loovalt matkida koduloomi	●suudab lauldes matkida looma või linnu liigutusi	●suudab iseseisvalt välja mõelda tegelaskuju karakteri	●suudab esitada karaktereid julgelt, pingevalt	●väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu

ÕPITULEMUS:

- ⌚ Kujuneb positiivne suhtumine muusikalisse tegevusse.
- ⌚ Kujuneb kollektiivse ja individuaalse musitseerimise ning esinemise oskus.
- ⌚ Õpib hoidma ja armastama kodukoha kultuuri, esivanemate kombeid.
- ⌚ Õpib austama loodust, tajuma erinevaid rütme ja meeleolusid aastaegades ja inimtegevuses.
- ⌚ Suudab muusikat kuulata, laulda, rütmiliselt liikuda, mängida keha-, rütmi-, ning lihtsatel viisipillidel.

5. LIIKUMINE

LIIKUMINE ON RÕÕM.

Peamised suunitlused:

- lapse tervise tugevnemine;
- üldise vastupidavuse tõus;
- huvi ärkamine füüsilise tegevuse vastu;
- kehaliste võimete arenemine vastavalt eale;
- loovuse arenemine;
- positiivse emotsiooni saamine liikumisest;
- karastumine.

Kasvamine ja kehaline areng nõuavad:

- tugi- ja liikumisorganite arenemist;
- südame-, vereringe, ja hingamiseldundite arenemist;
- närvisüsteemi ja lihaste koostööd;
- keha kasvu ja proportsioonide kujunemist.

Kehalise arengu tagavad:

- harjutuste mängulisus ja mitmekesisus;
- lapse huvi ja aktiivsus;
- pidev kordamine ja täiustamine erinevate vahendite, võtete ja meetoditega;
- harjutuste järkjärguline täiustamine;
- lapse positiivne kogemus;
- õpetaja oskused ja isiksus.

Liikumise vormid:

- liikumistegevus;
- pallimängud;
- matkamine;
- maastiku- ja orienteerumismängud;

- kelgutamine, suusatamine, liulaskmine;
- rütmika;
- lastetants;
- loovliikumine ja fantaasiavõimlemine;
- vahenditega võimlemine;
- erinevate spordialade tutvustamine.

Õpisisu:

- põhiliikumised;
- põhiliigutused ja –asendid;
- vahendite käsitlemine;
- tasakaalu, reaktsiooni, rütmitunnet, ruumis orienteerumise oskust arendavad harjutused;
- sportlik-rakenduslikud liikumisviisid;
- liikumismängud;
- võistlused.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5 – 3 - aastased

- sooritab lihtsamaid võimlemisharjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi;
- jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel;
- roomab ja ronib üle väikeste takistuste;
- poeb takistuste alt läbi;
- säilitab liikumisel valitud sihi;
- hüpitab käes palli, jälgib selle suunda;
- mängib koos õpetaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.

3 – 4 - aastased

- säilitab liikumisel tasakaalu;
- sooritab põhiliikumisi;

- kasutab erinevaid spordivahendeid;
- oskab sooritada õpitud harjutusi erinevate vahenditega;
- naudib liikumist;
- arvestab kaaslastega.

4 – 5 - aastased

- liigub vabalt ja orienteerub ruumis;
- sooritab tasakaalu, koordinatsiooni ja osavust arendavaid harjutusi;
- oskab kasutada ja sooritada harjutusi erinevate spordivahenditega;
- tunneb erinevaid spordialasid ja oskab neid lihtsustatud kujul sooritada;
- hoiab oma kohta erinevates rivistustes: ringis, kolonnis, viirus;
- mängib 2-4 reegluga liikumismänge.

5 – 6 - aastased

- laps on kehaliselt aktiivne;
- valitseb oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis kui õues;
- säilitab tasakaalu liikumisel ja staatilistes asendites, kontrollib oma rühti seismisel ja istumisel;
- sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;
- oskab käsitseda lihtsamaid mängu- ja spordivahendeid;
- pingutab end rühmategevuses ühise eesmärgi nimel;
- peab kinni mängureeglitest;
- kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.

6 – 7 - aastased

- laps tunnetab oma keha ja kontrollib rühti;
- sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised;
- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- oskab käsitseda erinevaid liikumis- ja spordivahendeid;
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt;

- mängib kollektiivseid võistlusmänge;
- peab lugu ausast võistlusest ja jälgib mängureegleid;
- tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul.

Vanus	1,5 – 2.a.	2 – 3.a.	3 – 4.a.	4 – 5.a.	5 – 6.a.	6 – 7.a.
LIIKUMISALASED ÜLDTEADMISED	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab sooritada lihtsamaid harjutusi aktiivselt, entusiastlikult ● oskab liikuda õpetaja juhendamisel ohutult ● suudab sõbral käest kinni hoides edasi liikuda 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab arvestada aktiivses tegevuses rühmakaaslastega. ● püsib jalutuskäikudel kolonnis oma kohal 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab sooritada harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi. ● teab, et liikumine on tervislik ja teab mõistet “hommikuvõimlemine” ● oskab valida teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. ● suudab kaasa teha kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab nimetada erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistluseid ● oskab ohutult kasutada erinevaid spordivahendeid (nt topispalli), sobival viisil ja kohas 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab aktiivselt osaleda lasteaia spordipäeval ● suudab taluda kaotust võistlusmängudes 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab nimetada erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase ● suudab keskenduda sihipäraseks kehaliseks tegevuseks ● oskab liikumisel ja mängimisel kinni pidada üldistest ohutusreeglitest, (valides sobivad paigad ja vahendid) ● oskab õnnetuse korral appi kutsuda täiskasvanu ● oskab pesta ennast pärast aktiivset kehalist tegevust
KÕND JA JOOKS	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama täiskasvanu järel kõndimisega etteantud suunas ● suudab joosta täiskasvanu järel etteantud suunas ● suudab astuda 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama täiskasvanu järel otsesuunas, ringjoonel, piiratud pinnal, üle takistuse, päkkadel, siksakis kõnniga ● suudab joosta 	<ul style="list-style-type: none"> ● on võimeline kõndima üleminekuga jooksuks ja vastupidi ● on võimeline kõndima erinevas tempos, päkkadel, 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama põlvetoestikõnniga ● suudab kõndida kinnisilmi öeldud suunas (otse, tagasi) ● oskab kõndida paaris 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab kõndida käte plaksuga jala all ● oskab leida läbisegi kõnnilt märguandel paarilise ● saab hakkama ringi moodustamisega läbisegi kõnnilt 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab kõndida paaris kätest lahti ● oskab moodustada läbisegi kõnnilt pikkuserivi ● saab hakkama ristsammus kõndimisega küljele

	<p>üle (10cm kõrge) takistuse</p> <ul style="list-style-type: none"> ●suudab täiskasvanu abil võimlemispingil kõndida ●suudab joosta veereva vahendi (pall, rõngas) järel ●suudab takistuse alt läbi pugeda ●suudab tuge kasutades juurdevõtusammu ga trepist üles kõndida 	<p>otsesuunas, käest kinni hoides ja siksakis</p> <p>täiskasvanu järel</p> <ul style="list-style-type: none"> ●suudab võimlemispingil kõndida ●suudab täiskasvanu abil kaldpinnal kõndida (õues poomil) ●suudab tuge kasutades vahelduvsammuga trepist üles kõndida 	<p>kandadel ja juurdevõtu-sammuga paremale ja vasakule</p> <ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama sõõris kõndimisega ●oskab vetruvalt päkkadel joosta ●oskab hüpata rõngasse ja rõngast välja ●suudab püüdja eest ära joosta ●saab hakkama liikumisega ruumi nurka, keskele (ka lavale) ●suudab iseseisvalt leida omale paarilise ●suudab iseseisvalt kaldpinnal kõndida ●suudab linal olevat last mööda põrandat vedada 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama käte liigutustega kõnnil vastavalt käsklustele (üles, alla, ette, kõrvale, plaksud) ●oskab kõndida ja joosta läbisegi, teisi vigastamata ●saab hakkama seisakute ja suunamuutustega jooksuga kätest kinni hoides ●suudab kõndida kikivarvul, neljakäpakil (sirged käed-jalad) ●oskab jäljendada erinevate loomade liikumist: karu, rebane, jänes jm 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab sooritada kõnnil erinevaid käteliigutusi-poksimine, ristitamine, sirged käed üles-alla ●saab hakkama jooksu alustamisega erinevatest lähteasenditest ●oskab joosta nõlvakust üles-alla ●oskab muuta tempot vastavalt märguandele, jooksta edasi-tagasi end pööramata (selg ees) ●oskab joosta sörkjooksu 	<p>liikudes</p> <ul style="list-style-type: none"> ●suudab pingil jalatõstega kõndida lüües plaksu põlve alla ●oskab joosta üle takistuste, põlve-ja sääretõstega, rõngast rõngasse ●saab hakkama 2-3 kaupa kõrvuti jooksmisega kätest lahti ●oskab muuta jooksu kiirust vastavalt märguandel ●oskab „sitika“ kombel kõndida ●suudab kõnnil ja jooksul täita erinevaid käsklusi: peatu, ümber pöörd, tõsta üles parem, vasak käsi, istu, kükita, paariks loe, järjest loe!
--	--	--	--	---	---	--

HÜPLEMINE JA HÜPPED	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab keksida põrandal ja hüpelda vaibal ●saab täiskasvanu abiga hakkama maha hüppamisega madalalt takistuselt 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab hüpelda kahel jalal edasi liikudes ●suudab hüpata üle nõõri ●oskab jalad koos hüpelda 	<ul style="list-style-type: none"> ●on võimeline hüppama rõngast rõngasse, üle takistuse ●suudab keksida ühel jalal ●suudab harkisjalu hüpata üle mahaasetatud esemete ●suudab hüpata üles puudutades rippuvaid esemeid ●oskab sulghüpetega hüpelda paigal, edasi-tagasi, märgilt märgile 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama hüppamisega, hoides esemeid põlvede vahel ●saab hakkama galopp hüpetega küljele ja otse ●saab hakkama ühel jalal hüplemisega paigal, sulghüplemisega edasi ●saab hakkama allahüpetega (lavaäärelt matile) ●suudab hüpata hoota kaugust ●oskab hüpelda ette-taha 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama põlvetõstehüplemisega edasi liikudes ●suudab sooritada käärhüppeid ●saab hakkama ühel jalal hüplemisega edasi liikudes ●oskab hüpata alla jalgu põlvest kõverdades ●oskab hüpelda harki-kokku ●suudab sooritada kaugushüpet hoojooksult maandudes matile ●oskab paarilisega koos galoppis edasi liikuda 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab hüpata üle madala takistuse ühel jalal ●oskab hüpata sirutusega kükist üles ●saab hakkama läbi rõnga hüppamisega edasi liikudes ●oskab hüpelda harkiristi ●oskab joostes ületada takistusi ●oskab hüppenõoriga hüpata
---------------------	---	---	--	--	---	---

<p style="text-align: center;">VISKED, PÜÜDMINE JA VEERETAMINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab veeretada palli kahe käega liikudes palli järel ●suudab visata liivakotti või palli üle nõõri ●suudab väikseid palle korvi sisse korjata 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab veeretada palli ühe ja kahe käega värava alt läbi, täiskasvanule ja teineteisele ●saab hakkama palli viskamisega alt kahe käega ●suudab visata hernekotti üle takistuse parema ja vasaku käega ●suudab lüüa suurt palli jalaga ●suudab end matil edasi veeretada 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama õpetaja poolt visatud palli püüdmisega kahe käega ●saab hakkama palli veeretamisega kahe käega ●oskab visata palli läbi rõnga ●suudab end matil edasi-tagasi veeretada ●suudab palliga kurikaid pikali veeretada 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab visata täpsust hernekotiga läbi rõnga ●saab hakkama palli viskamisega läbi tunneli ●oskab veeretada palli esemete vahel ja pihta ●saab hakkama palli põrgatamisega ja püüdmisega maha kahe käega ●saab hakkama palli kaugviskamisega parema ja vasaku käega ●oska veeretada topispalli sihtmärgini ●suudab end matil käte abita veeretada 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama palli viskamisega üles ja püüdmisega kahe käega ●suudab visata palli vastu seina ja püüda kahe käega ●oskab veeretada jalaga palli esemete vahel ●saab hakkama palli põrgatamisega kahe käega kohapeal ●oskab jalgade abil veeretada topispalli sihtmärgini ●suudab tabada maha asetatud kurikaid palliga, liivakotiga ●suudab rõngast teatud kauguselt pulga otsa visata 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab põrgatada palli ühe ja kahe käega, ka edasi liikudes ●oskab palli sööta ja peatada jalaga ●saab hakkama palli viskamisega eemalolevasse korvi ~2m ●oskab püüda kahe käega kaaslane poolt põrkega söödetud palli ●oskab jalgade abil veeretada topispalli slaalomina ümber takistuste
---	--	--	--	--	---	---

ROOMAMINE JA RONIMINE	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab roomata toengpõlvituses pingi, kőie, tooli alt läbi ●suudab ronida üle takistuse ●saab hakkama läbi tunneli roomamisega ●suudab ronida varbseinal kolmel alumisel pulgal juurdevõtusammuga 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama roomamisega tasakaalupingil, esemete vahel ●suudab ronida madalal kaldpinnal üles ja alla ●suudab ronida varbseinal viiel alumisel pulgal juurdevõtusammuga 	<ul style="list-style-type: none"> ●on võimeline roomama kõhuli esemete vahel ●saab hakkama üles ronimisega erineva kõrgusega trepiks asetatud pingil ●saab hakkama roomamisega tasakaalupingil ●suudab end kõhuli pingil olles käte abil edasi tõmmata ●saab hakkama juurdevõtusammudega liikumisega tasakaalupingil ●suudab ronida varbseinal juurdevõtusammuga 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab käte abil, jalgu kasutamata, edasi liikuda – "hülgeroomamine" ●oskab pugeda läbi täiskasvanu poolt hoitud rõnga ●suudab ronida varbseinal vahelduva sammuga ●suudab ronida üle kaaslaste: lapsed toenglamangus kõhuli põrandal kolonnis, viimane kolonnois lamaja ronib üle eeslamajate jäädes ise esimeseks 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab roomata toengpõlvituses tõugates palli peaga ●oskab pugeda läbi rõnga ise rõngast hoides ●oskab ronida varbseinal vahelduva sammuga + lisaelement (rõnga allatoomine vms.) ●suudab rippuda varbseinal selg redeli suunas, kõht redeli suunas 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab roomata toenglamangus järjestikuste takistuste alt läbi ●teeb vahet "hülgeroomamise" ja põlvetoõga roomamise mõistete vahel ●suudab läbida erinevate elementidega takistusraja (roomamine, läbipugemine, allahüpped, täpsusvisked jne)
------------------------------	---	---	---	--	--	---

TASAKAALUHARJUTUSED

<ul style="list-style-type: none"> ●suudab keerelda aeglaselt paigal ●suudab kõndida kitsal rajal ~20cm ●suudab kõndida juurdevõtusammu ga nõõril edasi liikudes ●suudab kõndida päkkadel käed üles sirutatud 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama mahaasetatud kõiel kõndimisega otse edasi liikudes ●saab hakkama kohapeal päkkadel tõusu ja laskumisega taldadele ●suudab seista ühel jalal käed üles tõstetud, toetades selga seina vastu 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab tõusta kohapeal päkkadele ja püsida lühikest aega, laskuda kandadele ●saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega käed kõrvale ●saab hakkama ühel jalal seismisega lühikest aega ●saab hakkama täiskasvanu toetusel poomil kõndimisega ●suudab pulgaga rõngast vedada ●suudab põrandal olevat sulge edasi puhuda ●suudab toengistes sirutada ja kõverdada jalgu ●suudab istes ja põlvituses painutada ette ●suudab selili asendis tõsta ja langetada jalgu 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab iseseisvalt hakkama poomil kõndimisega ●oskab kõndida tasakaalupingil erinevate käte asenditega ●saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega sirge jalatõstega ette ●saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega üle takistuste astudes ●saab hakkama kõndimisega põrandal liivakott peas ●oskab kõndida otse silmad kinni ●saab hakkama topispallil istumisega käed kõrvale sirutatud ●suudab ühel jalal seistes liigutada jalga ette ja taha ●oskab rivistuda ühekaupa kolonni ja ringi ●oskab rivistuda paarikaupa kolonni ja 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega sealt esemeid võttes ●oskab seista silmad kinni ühel jalal käte asendeid muutes ●oskab kägarkõnni asendis liikuda esemete vahel tasakaalupingil ●saab hakkama topispallil istumisega jalad tõstetud kasutades käsi tasakaalu hoidmiseks ●suudab kõndida jalalaba välis- ja sisekülgedel ●suudab jalgadega ajalehte kortsutada ●oskab rivistuda ringi vaheldumisi poiss ja tüdruk ●oskab joonduda orientiiride järgi ●saab hakkama harvenemisega viirus ja ringis ●oskab moodustada rivist kolonni ja 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab keerelda paigal suletud silmadega säilitades tasakaalu ●oskab märguandel peatuda ja seista ühel jalal, päkkadel, kandadel ●oskab laskuda kükki ja tõusta sirge seljaga ning teab, et selleks on vaja seista üks jalg veidi ees ●oskab iseseisvalt kiiresti poomil kõndida ●suudab püsida turiseisus ●oskab moodustada pikkuserivi, alustades nii pikemast kui lühemast lapsest ●oskab ümberrivistuda ühest ringist kahte vastavalt poiste ja tüdrukute ringiks ●oskab moodustada rivi vastavalt antud arvule ●oskab moodustada
---	--	---	---	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> ●oskab pöörata kõhult seljale ja tagasi, käed ülal ●suudab lamades kõhuli tõsta rindkeret, sirutatud käed kõrval 	ringi <ul style="list-style-type: none"> ●oskab rivistuda viirgu 	vastupidi	läbisegi kõnnilt paarikaupa ringi <ul style="list-style-type: none"> ●suudab ajalehel suusatada
LIIKUMISMÄNGUD	<ul style="list-style-type: none"> ●Suudab mängida koos juhendajaga lihtsamaid kõnni- ja jooksumänge ●saab hakkama matkiva sisuga fantaasiamängude mängimisega 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama 1-2 reeglita liikumismängu mängimisega 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama 2-3 reeglita liikumismängu mängimisega ●on võimeline pingutama eesmärgi nimel 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama teatevõistlusega – joonejooksud, esemete kandmine ●saab hakkama kahe grupis võistlusmängudega 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab aru võistlusmängus oma võistkonna nimel pingutamise, võistlusmomendist ●oskab mängida erinevate ülesannetega teatevõistlusi 	<ul style="list-style-type: none"> ●teab spordimänge – korvpall, jalgpall jms ja mängib neid omale jõukohaselt ●teab liikumismängude reeglite olemasolust ja vajalikkusest ●kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
TANTS JA RÜTMIKA	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama rütmipillide kasutamisega liikumisel juhendaja abil ●oskab sobitada liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab kõndida, joosta ja hüpelda rütmiliselt muusika järgi ●suudab sooritada liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab sooritada imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule ●oskab plaksutada ja liikuda vastavalt rütmile 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab liikuda vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele ●oskab iseseisvalt muusika järgi liikuda 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab kohandada oma liigutusi etteantud rütmiga ●oskab lihtsamaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides 	<ul style="list-style-type: none"> ●suudab sooritada rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega ●oskab liikuda vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele ●oskab liikumise kaudu emotsioone väljendada

						<ul style="list-style-type: none"> ●oskab kasutada liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad)
--	--	--	--	--	--	--

6. KUNST

Kunstiõpetuse eesmärgid:

1. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
2. Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma
3. Vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid
4. Kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid
5. Kasutab materjale ja tööriistu ohutult ja sihipäraselt
6. Vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Kunstiõpetuse sisu:

1. Kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul
2. Kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine
3. Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine ja meisterdamine
4. Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Kunstiõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse tulemused:

2-3 aastane laps:

1. tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest
2. kaunistab ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid täppide ja joontega
3. kasutab voolimiseks (rullimine, veeretamine) erinevaid voolimismaterjale
4. suudab püsida paberil piirides
5. kasutab maalimiseks pintslit ja näpuvärve
6. rebib ja kortsutab iseseisvalt paberit

4-5 aastane laps:

1. võrdleb heledamaid ja tumedamaid toone
2. suudab koos õpetajaga kujundada tähtpäevakaarte
3. suudab ühendada voolitud detaile omavahel
4. oskab kasutada erinevaid joonistusvahendeid (pintsel, värvi- ja viltpliatsid, kriidid, süsi)

5. kasutab pintsliit joonistustele väikeste detailide tegemiseks
6. suudab paberit lõigata ja rebida
7. oskab kirjeldada töös kautatud tehnikaid ja materjale

5-6 aastane laps:

1. oskab loovalt kasutada geomeetrilisi kujundeid oma töödes
2. kasutab kaunistamiseks mustrit jälgides mustri rütmi
3. kasutab iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale
4. joonistab joonistusvahenditega (pliiats, kriidid), kasutades selleks erinevaid võimalusi
5. katsetab värvidega : segamise teel uute toonide saamine
6. kasutab meisterdamiseks erinevaid töövahendeid ja kujutlusvõimet

6-7 aastane laps:

1. leiab ümbritsevat vaadeldes erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
2. väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
3. kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
4. kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu
5. keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
6. loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
7. koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
8. kirjeldab kunstiteoseid nende värve ja meeleolu

Vanus	1,5 – 2.a.	2 – 3.a.	3 – 4.a.	4 – 5.a.	5 – 6.a.	6 – 7.a.
JOONISTAMINE JA MAALIMINE	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab hoida rasvakriiti käes ● saab hakkama oksaraoga kriipsude liivale vedamisega ● laps mõistab, et kritseldada tohib selleks sobivasse kohta (paberile, tahvlile, asfaldile) ● saab hakkama näpuvärvide abil erinevate kujutiste loomisega: täpikesed, triibud, käejäljed, jne ● suudab näpuvärviga paberile joonistada ● saab hakkama oksaraoga kriipsude vedamisega lumele ● saab hakkama pintsli värvi sisse 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab erinevat jämedat joonistusvahendit õigesti käes hoides (rasvakriidid, pehmed pliiatsid) ● teeb tõmmata jooni erinevas suunas. ● teeb näpuvärvidega täppe ja jooni ● suudab tõmmata jooni ülevalt alla; vasakult paremale ● juhendamisel oskab võtta pintsliga värvi ja teha täppe ● suudab tõmmata lühikesi kriipsukesi otse ülevalt alla ● saab hakkama erinevate vahenditega trükkimist: svamm, kartulist tempel, sõrmed 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab kasutada pliiatsit ja pintsli õigesti hoides ● tuleb toime joonte tõmbamisega erinevadesse suundadesse ● tuleb toime paberipinna katmisega pintsliga silitades ● oskab trükkida erinevate vahenditega mustreid esemetele, laiali kogu pinnale ● suudab segada erinevaid värve – värvimäng ● oskab joonistada ümarvormi värvilaigu pintsliga suurendamise teel. ● saab hakkama tuttavatest joontest 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab pliiatsit ja pintsli meelde tuletamisel õigesti hoida ● oskab tõmmata mitmesuguse pikkusega jooni erinevatesse suundadesse ● oskab joonistada ümmargust kinnisvormi ● saab hakkama ovaalse-kujundi joonistamise, maalimisega ● tuleb toime kolmnurga-kujulise eseme joonistamise, maalimisega ● suudab kujutada lihtsat tegevust täiendava detaili lisamisega ● oskab valmistada aluspabereid ● saab hakkama 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab õigesti hoida pliiatsit ja pintsli ● oskab joonistada-maalida lihtsaid esemeid natuuri järgi ● tuleb toime loodustemaatiliste tööde tarvis looduslähedaste värvide segamisega ● oskab mustrit koostada, kasutades vormirütmi) ● saab hakkama esemete vormi, osade asetuse ja kuju täpsema edasi andmisega ● tuleb toime suurusvahekordade (2-3 eset) edasi andmisega ● oskab valida vastavalt teemale sobivaid töövahendeid ● tuleb toime 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama käe surve reguleerimisega, et saada vajaliku tugevusega värvitooni (pliiats, rasvakriit...) ● oskab ühtlastelt pinda värvida, muutes pliiatsi või pintsli suunda vastavalt kujutise vormile ● oskab värvide segamise teel saada võimalikult sarnast tooni etteantule (soovitule) ● tunneb erinevaid värvitoone ● tuleb toime elusmaailma tegevuses kujutamise – edasi andes keha asendeid ja liikumisi ● oskab näha ja kujutada kaugemal ja lähemal asuvaid esemeid ● tuleb toime

	<p>kastmisega</p> <ul style="list-style-type: none"> ●suudab leida koos täiskasvanuga sarnasust juhusliku kriipselduse ja eseme vahel ●saab hakkama aluselt švammile värvi võtmisega ●suudab teha templitrükki (kruvi, kartul jne.) ●suudab näpuvärvidega tõmmata paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne. Jooni ●teab, mis on pintsli ja suudab õpetaja antud värvise pintsliiga spontaanselt värvi paberile kanda 	<ul style="list-style-type: none"> ●tuleb toime kogu paberipinna katmisega pintsliiga: ülevalt alla “silitades” ●suudab teha pliiatsiga korduvaid ringikujulisi liigutusi (lumepall) ●suudab joonistada ümmargusi kinnisvorme ●tuleb toime pintsliiga erinevatesse suundatesse joonte tõmbamisega ●suudab pintsli ja värviga maalida erinevaid siluetteid kinnisvorme ●tuleb toime ühevärviliste kujundite trükkimisega üksteise kõrvale ribale (vormirütm) ●saab hakkama sõrmevärvidega maalimisega 	<p>ja vormidest lihtsamate esemete joonistamise-maalimisega</p> <ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama erinevate vahenditega mustrite trükkimisega ribale (vormirütm) ●saab hakkama tuttavatest joontest ja vormidest lihtsamate esemete joonistamise-maalimisega ●tuleb toime ümar- ja kandilise kinnisvormi ühendamise erisuunaliste joontega ●suudab kujutada naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn. peajalgseid) ●teab, kuidas võtta pintslile vajalik koguse värvi ja et pintsliit tuleb loputada peale 	<p>mustri koostamisega pintslijälgedest – värvirütm</p> <ul style="list-style-type: none"> ●oskab värvida kujundeid, ületades minimaalselt piirjooni ●oskab juhendamisel katta värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid ●tuleb toime lihtsamate liiklusvahendite kujutamise ●teab kuidas värvide segamisel vajalikku tooni saada ●suudab lihtsat inimfiguuri kujutada ●tuleb toime esemete, loomade ja lindude kujutamise ●suudab kujutada maastikku: taevasse sobivad ja maha sobivad objektid, esemed... ●tuleb toime lihtsa mustri koostamisega templi-trükitehnikas esemete äärtele 	<p>loomade ja lindude erinevates asendites kujutamise</p> <ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama samateemaliste tööde teostamisega erinevates tehnikates ●tuleb toime mustri koostamisega, kasutades värvirütm ●saab hakkama inimese kujutamise liikumises (otsevaade) ●tuleb toime mustri koostamisega ringile, ruudule, ristkülikule (erinevad trükitehnikad) ●saab aru, mida tähendab mõiste “silmapiir” ●saab hakkama loomade, lindude kujutamise antud liigile iseloomulike tunnustega ●suudab jälgida, et looduspiltidel ei ole nn. “tühje auke” ●tuleb toime tunnete 	<p>loodustemaatilistes töödes aastaajale vastavate tunnuste täpsema edasiandmisega</p> <ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama osaliselt varjatud esemete (objektide) kujutamise ●tuleb toime riietuse iseärasuste edasiandmisega ●oskab joonistada-maalida erinevaid liiklusvahendeid ●tuleb toime inimese liikumises (profiilis, tagavaates) ●saab hakkama lihtsa rahvusliku (geomeetristest- ja taimemotiividest) ornamentika koostamisega ●saab hakkama ehitiste, väljamõeldud tegelaste ja olukordade kujutamise ●suudab edasi anda jutu (muinasjutu)
--	---	---	---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime tasapinnaliste esemete (pappaldrik, rätik jne.) kaunistamisega täppide ja joontega 	kasutamist. <ul style="list-style-type: none"> ● suudab kujutada esemeid, loomi, linde neile kõige iseloomulikemate tunnustega ● oskab kasutada töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid 	(värvi- ja vormirütm) <ul style="list-style-type: none"> ● suudab tõmmata pintsli otsaga peenikesi horisontaal- ja vertikaaljooni ● saab hakkama lihtsa tegevuse kujutamise 	edasi andmisega (värv, näoilmed, taust) <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama töö viimistlemisega 	tegelaste iseloomulikke tunnuseid, riietuse iseärasus <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama maalimise-joonistamisega, arvestades 3-4 eseme vahelisi proportsioone ● tuleb toime siseruumi lihtsa kujutamise ● oskab joonistada inimest nii, et on kujutatud kõik olulised kehaosad
VOOLIMINE	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, et on olemas erinevaid voolimismasse (plastiliin...) ● suudab vabalt oma valikul muuta voolimismassi kuju ● teab, et voolimismassiga voolitakse alusel ● suudab näpida tükikesi ja panna neid kokku ● suudab rullida 	<ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime voolimismaterjali rullimisega: peopesade vahel (“vorstike”) ● tuleb toime voolimismaterjali veeretamisega peopesade vahel (“pallike”) ● tuleb toime lihtmate esemete kujutamise “pallikeste” ja “vorstikeste” abil 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama voolimismassist ümar- ja pikklõike vormide veeretamise ja rullimisega ja nende ühendamise ● tuleb toime voolimismassist kera ja vorstikese voolimisega ja nende lamedaks vajutamisega peopesade abil 	<ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime silindri otsa ümardamise ja tervdamisega, voolib peopesade ja sõrmede abil ● saab hakkama köögiviljade voolimisega (iseloomulike tunnustega) ● oskab keerata õhukese ketta servi üles- ja allapoole ● saab hakkama lihtsamate 	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab köögiviljade voolimisel saavutada teatud sarnasust reaalsusega (kontrastse kujuga erinevus-kurk, porgand; sarnase kujuga erinevus-peat, kaalikas) ● oskab voolida munakujulist vormi ● oskab algeliselt kujutada linde-loomi, voolides tervest tükist väljavenitamise ja 	<ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime natuuri järgi voolimisega, püüdes tabada sarnasust antud esemega ● saab hakkama lindude, loomade voolimisega tervest tükist ● saab hakkama inimese keha voolimisega ühest (tervest) tükist: täpsemalt proportsioonid; seisev

	<p>peopesade vahel</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama ümara vormi lapikuks vajutamise ● suudab kujutada lihtsaid esemeid (ussike, kõrsik, vorstike...) ● saab hakkama voolimismassi sisse aukude vajutamise ● suudab täiskasvanu abiga liivast vorme teha 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama lihtsamate esemete kujutamise "pallikeste" ja "vorstikeste" abil, ühendades neid kokkuvajutamise teel ● saab haama peopesade vahel "pallikese" kettaks vajutamise ● suudab vajutada voolingusse süvendeid, auke sõrmega ● saab hakkama voolimispulga otsaga voolingusse süvendite ja aukude vajutamise ● tuleb toime ketta kaunistamisega joonte ja täpikestega voolimispulga abil. ● saab hakkama märjast liivast vormidega kujundite tegemisega 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab pikast savipulgast keerata rõngast ● tuleb toime voolingusse jäljendite tegemisega – mustrid pliiatsi otsaga, pliiatsi sabaga ● mõistab, et voolimispulga iga ots teeb voolingusse erisuguse jälje ● saab hakkama voolimismassist sõrmede abil pigistamise ja venitamise, sellele teise kuju andmiseks (linnule nokk...) ● suudab voolida lihtsamaid esemeid (2-3-st osast koosnevaid) ● tuleb toime voolimispulgaga voolingute kaunistamisega 	<p>õõnesvormide voolimisega, vajutades kerasse või silindrisse süvendi</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama osade liitmisega, vajutades ja silitades sõrmega ● tuleb toime algelise inimese kujutamise ● oskab lisada esemetele mõningaid pisidetaile ● saab hakkama põhivormist väiksemate osade väljapigistamisega ● saab hakkama õõnesvormi äärte viimistlemise ● oskab kujutada algeliselt linde ja loomi üksikute osade liitmise teel ● saab hakkama samalaadsete, kuid suuruselt erinevate esemete voolimisega ● tuleb toime õõnesvormi serva viimistlemise ● saab hakkama voolimispulgaga 	<p>väljapigistamise võtetega</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama osade kindlat liitmisega, enne liitmist täkkides ja niisutades detailide otsi, siludes ● oskab panna figuure kindlalt seisma : inimene koosjalgu, maani riietuses ● oskab voolida suuremaid õõnesvorme: pöörates kujundit, vormides külgi mõlema käe paarissõrmedega ● saab hakkama loomafiguuride kindlalt seisma asetamisega – ühendatud paarisjalad ● oskab voolida lihtsakujulisi sõidukeid ● tuleb toime väiksemate kehaosade väljavenitamise, väljapigistamise, muljumisega 	<p>asend (jalad eraldi)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime inimese (loomade) pea liitmisega keha külge: peast kaelataoline pikendus, mis vajutatakse kehasse tehtud süvendisse, silutakse ● oskab voolida erinevaid liiklusvahendeid ● saab hakkama ruumiliste esemete kaunistamisega reljeefse mustri: mustri elemendid vajutada põhivormi peale ● oskab voolida keerukama kujuga nõusid, nõude komplekte, vaase ● saab hakkama plaadile mustrite ja reljeefsete pildikeste koostamisega ● tuleb toime lindude ja loomade voolimisel täpsemalt nende välimuse ja liigutuste kujutamise
--	--	---	---	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> ●oskab ühendada osi kokkuvajutamise teel 		<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama inimese voolimisega – kehaosad õigetes kohtadesse ●saab hakkama inimese voolimisega - osade umbkaudne suurusvahekord ●oskab inimest voolida seisvas asendis ●oskab kujutada elusolendeid lihtsates kehaasendites ●tuleb toime 2-3 erineva eseme voolimisega (samal alusel), arvestades nende suurusvahekordi 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama lindude ja loomade voolimisel nende kehaosade suurusvahekorra täpsema kujutamise ●saab hakkama lindude ja loomade voolimisel erinevate kehaasendite kujutamise ●saab hakkama 2-3 esemest koosneva kompositsiooni voolimisega etteantud teema põhjal ●oskab kasutada voolimispulka voolingu kaunistamisel (mustrid)
KLEPETÖÖ	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab asetada paberile ja suruda kinni õpetaja poolt liimiga tehtud esemed (paberitükid, puulehed jne.) ●suudab laduda ribale üksteise kõrvale ühevärvilisi kujundeid 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama valmiskujundite ladumisega ribale – üksteise kõrvale, väikeste vahedega ●oskab laduda ja kleepida valmiskujundeid: aluspaberile vabalt, oma soovi kohaselt ●saab hakkama 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab valmiskujundeid laduda ja kleepida ribale ●saab hakkama valmiskujundite ladumise ja kleepimisega ruudu ja ristküliku äärtele kasutades värvi- ja vormi rütmi 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab kääridega lõigata mööda sirgjooni ●tuleb toime ümarvormide lõikamisega: ribal ümardada nurgad, ruudu nurki lõigates ●oskab lõigata kokkuvolditud paberist mööda 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab kääridega lihtsate kumerate piirjoontega kujundite lõikamist ●oskab rebida ümarvorme ilma piirjooneta ●oskab rebida nelinurgast kolmnurka ●oskab kontuuri järgi lõigata 	

		<ul style="list-style-type: none"> ●suudab laduda ribale ühevärvilisi kujundeid väikeste vahedega ●oskab puistata õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, kunstlund jne. ●suudab kokku panna 4-5 osalist puzzlet ●saab hakkama liimi kandmisega paberile ●suudab laduda lihtsat pilti (tervikut) üksikpiltidest ●saab hakkama lihtsate esemete ja elusolendite ladumisega üksikosadest ●suudab rebida paberiribast tükikesi ●oskab kortsutada pehmet paberit 	<p>kääride hoidmise ja paberi lõikumisega</p> <ul style="list-style-type: none"> ●oskab laduda ja kleepida värvilisi valmiskujundeid ribale üksteise kõrvale ●saab hakkama valmiskujundite ladumisega ruudu-ristküliku äärtele ●suudab kääridega lõigata ribadest tükid ●saab hakkama ribale väikeste vahedega valmiskujundite ladumise ja kleepimisega ●oskab lisada valmiskujundile lisadetaile ●suudab laduda ja kleepida ribale lihtsamat mustrit (värvi- ja vormirütm) ●tuleb toime lihtsamate mustrite (värvi- ja 	<ul style="list-style-type: none"> ●saab hakkama valmiskujundite ladumise ja kleepimisega ringjoonele, üksteise kõrvale, väikeste vahedega ●tuleb toime kääridega lõikamisega joone järgi ●tuleb toime suvaliste tükikeste rebimisega ●tuleb toime üksikosadest terviku koostamisega ●suudab koostada lihtsa süžeelise pildi 2-3 valmiskujundist ●tuleb toime lihtsa süžeelise pildi koostamisega – üksikosadest koostada tervik ●tuleb toime lihtsa süžeelise pildi koostamisega, kasutades lõigatud või rebitud tükikesi 	<p>voltimisjooni</p> <ul style="list-style-type: none"> ●oskab lõigata kokkuvolditud paberist (ribast) 2 ühesuurust ristkülikut (ruutu) mööda murdejoont ●oskab nelinurka diagonaalselt pooleks voltida ja mööda joont lõigata kaheks kolmnurgaks ●saab hakkama ümarvormide lõikamisega mööda ringjoont, teise käega paberit suunates ●saab hakkama väikeste ja suuremate tükikeste rebimisega ●oskab rebida ribasid ●saab hakkama geomeetristest kujunditest mustrite koostamisega (lihtne eesti ornamentika) ●oskab lõigata mööda kontuuri – lihtsad esemed 	<ul style="list-style-type: none"> ●oskab koostada mustrit ristkülikule ja ruudule, arvestades nii värvi kui vormirütmi ●oskab kokkuvolditud paberist lõigata mitut sarnast kujundit ●oskab koostada mustrit ringile, arvestades nii värvi kui vormirütmi ●oskab koostada lihtsaid pilte (üksikesemelisi, süžeelisi) käärilõike tehnikas ●saab hakkama lihtsate piltide (üksikesemelised, süžeelised) koostamisega rebimistehnikas
--	--	---	--	---	--	---

			<p>vormirütm) ladumise ja kleepimisega ruudul, ristküliku äärel</p> <ul style="list-style-type: none"> ● suudab laduda ja kleepida valmiskujunditest lihtsat süžeelist pilti ● suudab lõigata mööda sirgjoont 			
MEISTERDAMINE			<ul style="list-style-type: none"> ● tunneb erinevat loodusliku materjali ● tuleb täiskasvanu abil toime loomade ja lindude valmistamisega looduslikust materjalist, ühendab plastiliiniga 	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab kasutada meisterdamiseks looduslikku materjali ● tuleb toime looduslikust materjalist esemete valmistamisega plastiliiniga ühendamise abil (seened...) ● tuleb toime loomade ja lindude valmistamisega looduslikust materjalist, ühendab plastiliiniga ● oskab paberiribadest ketti kleepida 	<ul style="list-style-type: none"> ● teab kuidas naasklit ohutult kasutada! ● oskab valmistada looduslikust materjalist esemeid: ühendab plastiliiniga, naasklit kasutades (tikkudega) ● oskab voltida ristkülikut, ruutu pooleks ● oskab voltida ristkülikust riba ● oskab voltida ruutu kolmnurgaks ● tuleb toime kahe tikutoosi, karbi kokku kleepimisega ● tuleb toime ribade 	<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama looduslikust materjalist esemete valmistamisega, kasutades naasklit ohutult ● oskab voltida ristkülikut, ruutu kolmeks ● oskab leida ruudu keskkoha voltides ruutu kolmnurkadeks ● tuleb ohutult toime naaskliga papi sisse aukude tegemisega ● saab hakkama lihtsamate voltimisvõtetega ● oskab kokku

				<ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama paberijääkidest erinevate loomade meisterdamisega ● saab hakkama lihtsamate esemete valmistamisega, ühendades looduslikku materjali ja paberit ● oskab lükkida paelale auguga esemeid ● oskab voltida paberit pooleks ja meisterdada raamatut ● tuleb toime jääkmaterjalist (jogurtitops, lõng, nõõp jne.) lihtsamate esemete või loomade valmistamisega ● saavad hakkama ühistöö koostamisega paberijääkidest 	lõikamisega <ul style="list-style-type: none"> ● tuleb toime jääkmaterjalidest lihtsamate esemete valmistamisega, lisades detaile ● saavad hakkama ühistöö koostamisega jääkmaterjalidest 	kleepida mitut tikutopsi, karpi <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama voltimistehnikas lihtsamate esemete valmistamisega ● tuleb toime punumisega ● tuleb toime põimimisega ● tuleb toime jääkmaterjalidest lihtsate esemete valmistamisega ● tuleb toime nõela ja niidi (sukanõela ja lõnga) kasutamise
TEHNIKAD	<ul style="list-style-type: none"> ● näpuvärvid ● trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel ● guašš 	<ul style="list-style-type: none"> ● kõik eelnev, lisandub: ● trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiatsite otsad, 	<ul style="list-style-type: none"> ● kõik eelnev, lisandub: ● kliistrimaal 	<ul style="list-style-type: none"> ● kõik eelnev, lisandub: ● trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv 	<ul style="list-style-type: none"> ● kõik eelnev, lisandub: ● õlipastellid ● sõejoonistus ● akvarellimaal ● puhumistehnika 	<ul style="list-style-type: none"> ● kõik eelnev, lisandub: ● vahakriibe ● tilgatrükk ● pritsimistehnika ● niiditrükk

		erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), ● akvarellisulam ● vahakriidid			● kuulitrükk	● segatehnikad
--	--	---	--	--	--------------	----------------

ÕPITULEMUS :

132.Oskab, julgeb ja soovib käsitseda erinevaid töömaterjale, vahendeid ja tehnikaid loominguliseks eneseväljenduseks.

133.Oskab voolida savist lihtsaid figuure, käsitseda jääkmaterjali.

134.Tunneb lihtsamaid voltimis -, lõikamis -, rebimisvõtteid.

135.Oskab segada ja sulatada värve ja tunneb põhivärve.

8.Oskab kujutada loodust ja lihtsamaid figuure.

7. TERVISEKASVATUS

Vanus	1,5 – 2.a.	2 – 3.a.	3 – 4.a.	4 – 5.a.	5 – 6.a.	6 – 7.a.
MINU HÜGIEEN	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab hakkama käte ja näo pesemise ja pühkimisega täiskasvanu abiga. ● Saab hakkama taskuräti ulatamisega täiskasvanule nina pühkimiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab osutada küsimisel puhtuse jaoks vajalikele esemetele (seep, vesi, käterätik) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada ühe põhjuse, miks on puhtus vajalik. ● Saab aru, miks peab pikad juuksed kinni panema. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru, miks on vaja ennast pärast aktiivset kehalist tegevust pesta. ● Oskab oma sõnadega selgitada, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab, et igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik), mida teistele ei laenata. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada mõnda põhjust, mis tekitavad haigusi (pesemata käed-düsenteeria) ● Teab vajalikke toiminguid isikliku hügieeni täitmiseks (käte, jalgade, keha, pea, hammaste pesu, puhas riietus jne)

<p>MINU HAMBAD – NENDE EEST HOOLITSEMINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab osutada küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru, mida tehakse hambaharja ja -pastaga. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru milleks on vaja hambaid pesta. ● Saab hakkama hammaste pesemisega täiskasvanu abiga. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi. ● Saab õpetaja selgitamise kaudu aru, miks piimahammaste asemel kasvavad jäävhambad. ● Saab hakkama hammaste pesuga täiskasvanu suunamisel. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab selgitada ja põhjendada hammaste tervisele vajalikke tegevusi ● Saab aru, miks tekivad hambaaugud. ● Teab, et ka piimahambaid tuleb parandada. ● Saab hakkama iseseisvalt hammaste pesuga. Teab õigeid hambapesu võtteid (ringi liigutusega). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab ja oskab põhjendada hammaste hooldamise põhimõtteid ja oskab järgida neid igapäevaelus (peseme hambaid hommikul ja õhtul, päevasel ajal närime peale sööki nätsu). ● Oskab pesta iseseisvalt hambaid neid õigesti harjates. ● Oskab selgitada toitumise põhimõtteid, mis on olulised hammaste tervise jaoks (hammastele ja igemetele on hea, kui süüa tooreid puu- ja juurvilju). ● Teab, et hammaste korrasoleku profülaktikaks peab käima hambaarsti juures hambaid kontrollimas ning katkised hambad peab laskma ära parandada.
---	---	--	--	---	--	--

<p style="text-align: center;">TERVISLIK TOITUMINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab osutada küsimisel erinevatele toiduainetele (juur-, puuviljad). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada erinevaid toiduaineid (juur-, puuviljad). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab hakkama õpetaja suunamisel toiduainete rühmitamisega (puu-, köögiviljad, piimatooted, teraviljatooted, lihatooted). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru, millistesse toiduainete rühmadesse erinevad toiduained kuuluvad ja miks. ● Oskab nimetada toiduaineid, mida tuleb süüa iga päev. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab põhjendada, milliseid toiduaineid on vaja igapäevaselt süüa rohkem ja milliseid vähem ja miks. ● Saab aru taldrikureegli põhimõttest. ● Oskab koos täiskasvanuga valmistada lihtsamaid tervislikke toite. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab põhjendada põhitoiduainete (leib, puder, kartul, piim, kala, liha, muna, puuvili, köögivili, toidurasv) vajalikkust lapse kasvule ja tervisele. ● Mõistab toidupüramiidi mudeli põhimõtet. ● Teab tervisliku toitumise põhimõtteid.
<p style="text-align: center;">MINU KEHA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab hakkama küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele osutamisega. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada erinevaid kehaosi (pea, käed, jalad jne). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab leida täiskasvanu abiga südame, kopsude, aju asukoha. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab näidata kehal südame, kopsude, aju asukohale. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru, milleks inimene vajab erinevaid meeleorganeid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab oma sõnadega selgitada, millised on südame, aju, kopsude, neerude ülesanded. ● Saab aru, et inimesed võivad käituda ja ennast väljendada erinevate tunnetega.

TÄISKASVANUTE PAHED - SUITSETAMINE							
MINU TURVALISUS		<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru keeldudest. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb ära esemeid, mis võivad haiget teha ja ohtlikud olla. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada esemeid, mis võivad olla ohtlikud. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab selgitada olukordasid, mis võivad olla ohtlikud ja saab aru, mida teha, kui juhtub õnnetus. ● Teab, et võõrastega ei tohi kaasa minna. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab selgitada oma sõnadega, millised on lihtsamad esmaabi võtted. ● Mõistab terariistade ohutu kasutamise vajalikkust. ● Teab HÄDAABI numbrit 112. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab selgitada eluohtlikke olukordi (tulekahi, avarii jne). ● Oskab vajadusel kasutada hädaabi numbrit (112)
VIISAKUS - LAUAKOMBED		<ul style="list-style-type: none"> ● Täiskasvanu eeskujul saab hakkama tervitamisega ning hüvasti jätmisega. ● Saab aru endale 	<ul style="list-style-type: none"> ● Meeldetuletamise l saab hakkama tänamise ja palumisega. ● Meeldetuletamise l saab hakkama tervitamisega ja 	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru lihtsamate viisakusreeglite ja lauakommete vajalikkusest. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab rakendada iseseisvalt elementaarseid viisakusreegleid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab põhjendada viisakusreeglite järgimise vajalikkust. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab kontrollida oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerida seda vajadusel.

		suunatud keelust.	hüvasti jätmisega.				
INIMESTE ERINEVUS					<ul style="list-style-type: none"> ●Saab aru, et rühmas võib olla lapsi, kes räägivad teises keeles. ●Saab aru, et hoolimata erinevustest tuleb kõikidesse lastesse/inimestesse sõbralikult suhtuda (nt kaasab teisi oma mängu, jagab mänguasju, pakub maiustust jne). 	<ul style="list-style-type: none"> ●Oskab selgitada erinevate abivahendite vajadust (nt prillid, valge kepp, koer, ratastool jne) 	<ul style="list-style-type: none"> ●Oskab põhjendada kaldteede vajadust tänavatel ja mujal. ●Oskab põhjendada invaliidide parkimiskohtade vajalikkust kaupluste ja muude asutuste juures. ●Saab aru, et kõik lapsed ei sünni tervetena.
RAVIMTAIMED, SEENED – NENDE KASULIKKUS VÕI KAHJULIKKUS					<ul style="list-style-type: none"> ●Tunneb ära mõne söögi- ja mürgiseene (nt kukeseen, puravik, kärbseseen). 	<ul style="list-style-type: none"> ●*Saab aru, miks seentest tohib korjata vaid tuttavaid söögiseeni ja mis on ravimtaimed. 	<ul style="list-style-type: none"> ●Oskab põhjendada söögi- ja mürgiseente ning mürgiste taimede kahjulikkust ja ravimtaimede kasulikkust.

<p>NEED PÄIKE, ÕHK JA VESI – ME SÕBRAD KOLMEKESI</p>			<p>●Saab aru, miks ei tohi lund ja jääd süüa ning lombi vett juua.</p>	<p>●Saab aru, et inimesed, taimed ja loomad vajavad kasvamiseks puhast õhku ja vett.</p>	<p>●Oskab põhjendada, miks on päike, õhk ja vesi inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.</p>	<p>●Teab, miks on päike, puhas õhk ja vesi inimesele kasulikud ning kahjulikud.</p>
<p>PUHTUS MINU ÜMBER</p>	<p>●Saab hakkama täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti viskamisega.</p>	<p>●Saab hakkama täiskasvanu eeskujul loodusesse mittekuuluva prahi üleskorjamisega ja selle toomisega kokkulepitud kogumiskohta.</p>	<p>●Saab aru, et prahti ei tohi maha visata.</p>	<p>●Saab aru, miks on vaja prügi viia prügimäele.</p>	<p>●Oskab põhjendada, miks prügi sorteeritakse.</p>	<p>●Oskab selgitada, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele.</p>

